

REACH sasniedz ikvienu darbavietu

Ko strādnieki iegūst
no jaunās Eiropas politikas
par ķīmiskajām vielām

Eiropas Arodbiedrību
tehniskais birojs
veselības un drošības jautājumos

Arodbiedrību tehnisko biroju veselības un drošības jautājumos (*TUTB*) dibināja Eiropas Arodbiedrību konfederācija, lai veicinātu augstu veselības un drošības standartu ieviešanu darbavietās Eiropā.

TUTB saglabā stingru uzraudzību pār Eiropas veselības un drošības jautājumu izstrādi, pārņemšanu un iekļaušanu darba likumdošanā. Tas ir izveidojis Eiropas direktīvu piemērošanas novērošanas centru, lai veiktu salīdzinošu analīzi par to, kādas izmaiņas Eiropas Kopienas tiesību normas ir ieviesušas dažādās ES valstu preventīvās sistēmās, kā arī izstrādā vienotas arodbiedrību stratēģijas.

TUTB iepazīstina ar **pieredzi**, lai atbalstītu arodbiedrību biedrus Luksemburgas Konsultatīvajā komisijā veselības aizsardzībai darbā un Eiropas Aģentūru drošībai un veselībai darbā, kas darbojas Bilbao, darbībā.

Tas veic pastāvīgus **pētījumus** tādās jomās kā riska novērtējums, aizsardzības organizēšana, dzimumu loma darbavietas veselīgā vidē, līdzdalība darba aprīkojuma veidošanā, azbests, stress un vardarbība darbavietā.

Tas vada pieredzējušu speciālistu tīklu **tehnisko normatīvu izstrādāšanā** (ergonomika, iekārtu drošība) un **bīstamu vielu jomā** (klasifikācija, riska novērtēšana un profesionālās pakļaušanas iedarbībai robežu strukturēšana).

TUTB ir Eiropas Standartizācijas komitejas (*CEN*) asociētais biedrs.

<http://tutb.etuc.org>

REACH sasniedz ikvienu darbavietu

Ko strādnieki iegūst
no jaunās Eiropas politikas
par ķīmiskajām vielām

Tonijs Musu

TUTB zinātniskais darbinieks

*Eiropas Arodbiedrību
tehniskais birojs
veselības un drošības jautājumos*

Saturs

	Priekšvārds	3
	Kopsavilkums	4
1.	Ķīmiskās vielas: stāsta divas puses	6
2.	Kādēļ pašreizējā likumdošanā par ķīmiskajām vielām ir nepieciešama reforma?	12
3.	REACH priekšlikuma saturs	14
4.	Kā REACH mainīs esošo likumdošanu	17
5.	Ko strādnieki iegūst no REACH	22
6.	Kāds ir pašreizējais REACH stāvoklis?	28
7.	Secinājumi	31
	Eiropas aicinājums piemērot stingrāku Eiropas politiku attiecībā uz ķīmiskajām vielām	33

Priekšvārds

Arodbiedrību tehniskais birojs šajā brošūrā ir nolēmis uzmanību pievērst veselības un drošības ieguvumiem, ko ietver *REACH* likumdošanas reforma, kas dos labumu miljoniem Eiropas strādnieku, kuri ik dienu ir pakļauti ķīmisko vielu iedarbībai darbvietās.

Lai labāk izprastu, kādā veidā *REACH* reforma sniedz reālas iespējas samazināt arodslimību, kas saistītas ar bīstamu vielu iedarbību, skaitu, šī publikācija sākas ar iemeslu pārskatu, kādēļ šāda reforma ir nepieciešama, kam seko *REACH* reformas saturs un izmaiņu, kādas tā ienesīs pašreizējā likumdošanā, apraksts. To noslēdz skaidrojums par situāciju Eiropas Parlamenta un Padomes uzsāktajos likumdošanas procesos, kam jānoslēdzas ar *REACH* regulas pieņemšanu.

Debates par *REACH* ir bijušas strīdīgas visu laiku, jau kopš 2001. gada, kad Baltajā grāmatā tikai pieņemts sākotnējais projekts par nākotnes ES ķīmisko vielu politiku. Lai gan pastāv plaša vienprātība par to, ka nepieciešama labāka ķīmisko vielu, kas ir aprītē Eiropas un starptautisko tirgos, pārraudzība – kā to pierāda vairāki starptautiski lēmumi (piem., Johannesburgas galotņu tikšanās), daži uzņēmumi, gūstot atbalstu valdībās, uzskata, ka šīs jaunās likumdošanas ieviešana Eiropā izraisīs ievērojamu ķīmisko produktu izmaksu pieaugumu; no tā izriet, ka liels skaits vielu tiks izņemtas no Kopienas tirgus un skartajās nozarēs gaidāms milzīgs darbinietu zaudējums.

Mēs, pamatojoties uz nacionālo pieredzi, esam pārliecināti par pretējo, ka likumdošanas izmaiņas, kas paredzētas vides un veselības aizsardzībai, var veicināt tehnoloģiskos jaunievedumus, kas ir pamata elements konkurences cīņā, un ka *REACH* veido vienotu sistēmu vairāk nekā 25 valstīm, lai mazinātu un vadītu riskus, kas saistīti ar tirgū ieviestām ķīmiskām un vielām un preparātiem.

Šis brošūras nolūks ir iekļauties *REACH* debatēs, lai sniegtu pārliecināšas liecības par steidzamu nepieciešamību pēc šādas reformas. Eiropas Arodbiedrību konfederācija 2005. gada 11. un 12. martā organizē Eiropas konferenci, kurā arodbiedrībām ir iespēja sniegt konstruktīvu ieguldījumu šīs reformas veidošanas procesā.

Marks Sapirs,
TUTB direktors

Kopsavilkums

Kīmiskās vielas veido neatņemamu mūsu ikdienas dzīves daļu. Tās ir lielākajā daļā ikdienas patēriņa preču, un nav šaubu, ka tās nodrošina daudzus ieguvumus, bez kā mūsu attīstītā sabiedrība šodien nevarētu iztikt. Diemžēl arī jāatzīst, ka liels skaits šo vielu rada problēmas, ja runājam par veselību un vidi. Daļēji tas ir pašreizējās Eiropas likumdošanas trūkumu dēļ, jo vairākas ķīmiskās vielas ir atļauts pārdot, lai gan mēs īsti nezinām, kādu iespaidu tās var atstāt uz cilvēku veselību un vidi.

Piedāvātā reforma Eiropas likumdošanā par ķīmisko vielu tirdzniecību, ko mēs pazīstam ar nosaukumu *REACH* (*Registration, Evaluation and Authorisation of CHemicals* – Ķīmisko vielu reģistrācija, novērtēšana un apstiprināšana), tiecas risināt šo problēmu, sekojot diviem galvenajiem mērķiem: nodrošināt augstu aizsardzības līmeni cilvēku veselībai un videi un stiprināt Eiropas ķīmiskās rūpniecības konkurētspēju.

Eiropas strādniekiem šī reforma piedāvā milzu ieguvumu, jo pašlaik ražošana un ķīmisko vielu izmantošana darbvietās atstāj uz tiem smagu iespaidu. Patiesi, aptuveni katra trešā no arodslimībām, kuras ik gadu tiek konstatētas Eiropā, ir raksturojama kā bīstamu ķīmisku vielu iedarbības rezultātā iegūta.

Bez Eiropas likumdošanas, kas regulē tirdzniecību ar ķīmiskajām vielām, ir arī likumdošana, lai aizsargātu strādnieku veselību un drošību no riskiem, kas saistīti ar ķīmisko vielu ietekmi darbvietā. Šīs likumdošanas īstenošana tomēr joprojām sagādā problēmas, un mazajos un vidējos uzņēmumos tā lielākoties ir ļoti vāji vai tikai daļēji ieviesta.

Viens no galvenajiem šādas situācijas iemesliem, bez šaubām, ir informācijas par ķīmisko vielu patiesām īpašībām un drošumu trūkums. Bez šādas informācijas nav iespējams veikt atbilstīgu riska novērtējumu vai ieviest kontroli un aizsardzības pasākumus, kādi noteikti likumdošanā par strādnieku aizsardzību.

Tādējādi *REACH* ir ievērojami jāatbalsta pašreizējā likumdošana par strādnieku, kas pakļauti bīstamu vielu ietekmei, aizsardzību dažādās rūpniecības nozarēs un jāpalīdz cīnīties ar arodslimību risku:

- sniedzot trūkstošo informāciju par ķīmisko vielu īpašībām un veidiem, kā mazināt risku to lietošanas laikā;
- uzlabojot šīs informācijas apmaiņu visā ražošanas tīklā;

- veicinot visbīstamāko vielu aizvietošanu ar mazāk bīstamām, izmantojot apstiprināšanas un ierobežošanas procedūras.

Eiropas Komisija apstiprināja priekšlikumu par *REACH* regulu 2003. gada oktobrī, un pašlaik to koplēmuma procedūrā izskata Eiropas Parlaments un Padome. *REACH* regulai ir jāstājas spēkā 25 ES valstīs 2007. gadā.

1. Ķīmiskās vielas: stāsta divas puses

Lielākais ieguldījums tautsaimniecībai

Ķīmisko vielu ražošana visā pasaulē ir pieaugusi no viena miljona tonnu 1930. gadā līdz vairāk nekā 400 miljoniem tonnu mūsdienās. Kopienas tirgū ir uzskaitītas vairāk nekā 100 000 dažādu vielu, no kurām 30 000 ir ieviestas tirgū daudzumā vairāk nekā 1 tonna/gadā¹. Eiropas Savienības ķīmiskā rūpniecība, ražojot aptuveni vienu trešdaļu no kopējās starptautiskās produkcijas, ir lielākā ķīmiskā rūpniecība pasaulē. Tās apgrozījums 2003. gadā tika novērtēts kā 556 miljardi EUR attiecībā uz ES-25². Tā ir arī trešā lielākā Eiropas ražošanas nozare, kas nodarbina 1,7 miljonus strādnieku tieši un vēl vairākus miljonus netiešā veidā. Lielākā daļa ķīmisko uzņēmumu Eiropā (96%) ir mazie un vidējie uzņēmumi, lai gan dažas ietekmīgas multinacionālas kompānijas aptver vairāk nekā 70% no kopējās ražošanas.

Lai gan nevaram noliegt tos ķīmiskās nozares ieguvumus, bez kā mūsu attīstītā sabiedrība nevarētu iztikt (piem., pārtikas produktu ražošanai, medikamentu ražošanai, tekstilrūpniecībā), un to, ka tā arī dod ieguldījumu ekonomiskam uzplaukumam, ja runājam par tirdzniecību un darbavietām, stāstam ir arī otra puse, kam jāpievērš nopietna uzmanība.

Strādnieki, kas pakļauti ķīmisko vielu ietekmei

Miljoniem Eiropas strādnieku ir pakļauti ķīmisku vielu iedarbībai ik dienu – ne tikai ražošanas sektoros (ķīmijas rūpniecībā), bet arī pārstrādes sektoros, kur šīs vielas tiek izmantotas: celtniecības nozarē, kokapstrādes rūpniecībā, automobiļu nozarē, tekstilrūpniecībā, lauksaimniecībā, pakalpojumu sniegšanā vides un veselības nozarēs, datoru jomā u. c.

Lai gan daudzi ķīmiskie produkti, ko izmanto darbavietā, ir pilnīgi nekaitīgi, citi var atstāt kaitīgu ietekmi uz strādnieku veselību. Atklāti vairāki simti dažādu ķīmisko vielu, kas izraisa profesionālas ādas vai elpošanas ceļu slimības³. Saskaņā ar sistēmām arodslimību konstatēšanai vairums šo ķīmisko vielu ir definētas atbilstīgi to rūpnieciskajai izmantošanai (krāsa, glazūra, kosmētika, izolācija u. c.), bet ne pēc ķīmiskās struktūras. To izraisītās veselības problēmas izriet gan no to raksturīgām bīstamām īpašībām, gan limeņa, kādā strādnieki tiek pakļauti šiem produktiem, parādot veidu, kā tās tiek izmantotas darbavietā un dažādās rūpniecības nozarēs. Tomēr joprojām spēkā ir fakts, ka daudzas ķīmiskās vielas tiek

¹ Visi tekstā minētie gada ražošanas vai importa apjomi ir norādīti saskaņā ar ražotāju vai importētāju.

² Fakti un skaitļi. Eiropas ķīmiskā rūpniecība pasaules perspektīvā, Cefic, 2004. g. jūnijs. Skatiet: www.cefic.org/factsandfigures.

³ Darbs un veselība ES, statistiskā aina. Dati 1994–2002, Luksemburga, Eurostat, 2004. Skatiet: <http://europa.eu.int/comm.eurostat> > Publikācijas.

izmantotas darbvietā, lai gan precīzi nezinām (vai arī uzzinām pārāk vēlu), kāda iedarbība tām varētu būt uz tām pakļauto strādnieku veselību. Gadījums ar glikolu ēteriem – šķīdinātājiem, kuri tiek ārkārtīgi plaši izmantoti visā rūpniecisko procesu virknē un kuru iedarbībai tiek pakļauti miljoniem strādnieku, bez šaubām, ir skaidrs piemērs šodienas situācijai (skat. papildu informāciju).

Pamatojoties uz *Eurostat EODS* aptaujas, kas attiecas uz 2001. gadu, var rēķināt, ka 18 līdz 30% Eiropā apzināto arodslimību ir saistītas ar ķīmisko produktu iedarbību (skat. papildu informāciju).

Glikola ēteris: azbestam līdzīgs posts veselībai?

Glikola ēteri ir šķīdinātāju grupa, ko veido vairāk nekā 80 atvasinājumu. Tie ir zināmi kopš 20. gs. 30. gadiem, bet to izmantošana ir ievērojami palielinājusies kopš 60. gadiem. Glikola ēteru rūpnieciskā pielietojuma uzplaukuma pamatā ir to šķīdība kā ūdenī, tā arī organiskos šķīdinātājos, padarot substanci šķīdināmu ar kādu citu, kas citādi nebūtu iespējams. Glikola ēteri ir iekļauti visos tā saucamajos „ūdens bāzētajos” produktos.

Lai gan noteiktās rūpniecības nozarēs (drukātas shēmas plašu, krāsu un pernicu ražošana, krāsojums automobiļos, aeronautika, būvniecība un sietspiedums, u. c.) darbinieki ir īpaši pakļauti šiem šķīdinātājiem, tie ir iekļauti arī daudzās ikdienas patēriņa precēs (līmes, tintes, kosmētikas produkti, tīrīšanas līdzekļi u. c.).

Glikola ēteru toksiskums ir dažāds. Lielākā to daļa, kas pieder P sērijai (propilēna glikola atvasinājumi), ir uzskatāmi par nekaitīgiem, toties E sērijā iekļautie (etilēna glikola atvasinājumi) var būt ļoti toksiski: karcinogēni, neauglību veicinoši vai jaundzimušo defektus izraisoši. Pirmais brīdinājums izskanēja jau no 1982. gadā no Kalifornijas pavalsts. Zviedrija aizliedza noteiktus glikola ēterus 1990. gadā. Kopš 1993. gada duci šīs grupas atvasinājumu Eiropas Savienība ir klasificējusi kā toksiskus re-produkcijas sistēmai, bet četrus ir aizliegusi tirgot publiski. To rūpnieciskā lietošana tomēr joprojām ir atļauta, taču ar atzīmi, kas vēsta „var ietekmēt auglību” un „iespējams bīstamības risks nedzimušam bērnam”.

Medicīnas ziņojumā, kas tika publicēts 2003. gada septembrī, Francijas tiesas pirmo reizi atzina

„tiešu un neapšaubāmu” glikola ēteru atbildību par darbinieka, kas bija pakļauts šo šķīdinātāju iedarbībai vairāku gadu garumā, neauglību. Šādas tiesu prāvas pagaidām ir tikai dažas un savstarpēji tālu izklīdētas Eiropā, taču Amerikas Savienotās Valstīs pašlaik sagatavošanā ir vairāk nekā 200 līdzīgu lietu. Tā kā veselības traucējumiem, kas saistīti ar glikola ēteriem, ir kavēta izpaušme un tiek veikts arvien vairāk pētījumu par saistību starp profesionālo pakļautību šo vielu iedarbībai un noteiktu slimību sākumu, ļoti iespējams, ka šāda tipa sūdzību skaits turpmākajos gados pieaugs.

Eiropas glikola ēteru tirgus sniedzas līdz aptuveni 400 000 tonnām gadā, un pasaulē pieprasījums pieaug par apmēram vairāk nekā 5% gadā. Francijā vien to darbinieku, kas pakļauti glikola ēteru (P un E sērija) iedarbībai, skaits, iespējams, varētu būt gandrīz viens miljons. Piemēram, EGBE (etilēna glikola n-butilēteris) joprojām plaši tiek izmantots rūpniecībā un pamatražojuma patēriņa produktos, lai gan tas ir klasificēts kā karcinogēns pelēm.

Piemērs par glikola ēteriem skaidri parāda trūkumus pašreizējā likumdošanā, kas pieļauj, ka ķīmiskas vielas, kuru bīstamība nav zināma vai kas pārāk ilgi bijuši nepietiekami novērtēti (kā gadījumā ar azbestu), tiek plaši izmantotas darbvietās un vispārējos patēriņa produktos.

REACH sistēmai ir jāmaina šī situācija, nodrošinot trūkstošo informāciju un veicinot daudz bīstamākās E sērijas atvasinājumu aizvietošanu ar P sērijas atvasinājumiem, kas ir drošāki un tikpat iedarbīgi.

Ķīmisko vielu bīstamība: galvenais nāves cēlonis Eiropas strādnieku vidū

Ķīmisko vielu iedarbība izraisa arī lielu skaitu nāves gadījumu. Saskaņā ar aptauju, ko 1988. gadā veica Somijas Profesionālās veselības un drošības institūts, aptuveni 32 miljoni strādnieku Eiropas Savienībā vai gandrīz ceturtdaļa ir pakļauti profesionāliem karcinogēniem tādās devās, kas uzskatāmas par drošības līmeni pārsniedzošiem⁴, un katru gadu ir reģistrēti 35 000 līdz 45 000 nāves gadījumu, kā iemesls ir ar darbu saistīts vēzis⁵.

Ķīmisko vielu bīstamība pašlaik ir galvenais mirstības, kas saistīta ar darba apstākļiem Eiropas Savienības valstīs, iemesls, krietni apsteidzot to nāves gadījumu skaitu, kā iemesls ir nelaimes gadījumi darbā.

Nepietiekama ziņošana par arodslimībām

Mums jāatceras arī tas, ka visā Eiropā daudzi ar darbu saistītu slimību gadījumi netiek reģistrēti kā tādi attiecīgās apdrošināšanas institūcijās. Galvenais izskaidrojums šim faktam ir tas, ka skartās personas nav informētas par bīstamu vielu klātbūtni darbvietā un to potenciālo

⁴ Profesionālā pakļautība karcinogēnām vielām ES 1990–1993, Carex, starptautiskā datubāze par profesionālo pakļautību karcinogēnām vielām.

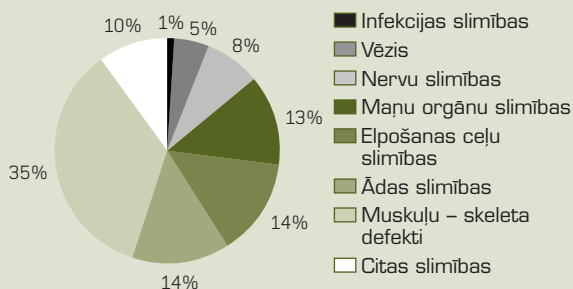
⁵ Kogevinas et al. Ar nodarbinātību saistītā vēža gadījumu aprēķins Eiropā – Pētījums, ko finansējusi Eiropa pret vēzi (Europe Against Cancer) (Ilgums SOC 96-200742 05FO2), 1998.

2001. gadā Eiropā atzītās arodslimības

Runājot par arodslimībām, apzināšanas procedūras un sociālās nodrošināšanas sistēmas dažādās dalībvalstīs atšķiras. Eurostat kā daļu no EODS (European Occupational Diseases Statistics – Eiropas arodslimību statistikas) projekta apkopoja virkni Eiropas statistiku par apzinātiem arodslimību gadījumiem norādītajā 2001. gadā. Interesantais attiecībā uz šo projektu ir tas, ka projekts pirmo reizi dod iespēju iegūt saskaņotus, salīdzināmus un drošus datus par apzināto arodslimību gadījumiem 12 dalībvalstīs (Beļģija, Dānija, Spānija, Īrija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Austrija, Portugāle, Somija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste). Visām slimībām, kas ietvertas nacionālajās sistēmās, 2001. gadā tika konstatēti 31 945 jauni gadījumi. Ekstrapolējot šos skaitļus atbilstoši strādājošo iedzīvotāju proporcijai, gadījumu skaitu ES-15 valstīs var aprēķināt kā 52 884. Biežuma koeficients uz 100 000 strādniekiem vīriešiem ir augstāks (48) nekā sievietēm (22).

Trīs visbiežāk sastopamās arodslimības ir muskuļu – skeleta defekti (35%), ādas slimības (14%) un elpošanas ceļu slimības (14%). Tām seko maņu orgānu slimības, kur biežāk sastopams trokšņa izraisīts dzirdes zudums (13%), nervu slimības (8%), vēzis (5%), infekcijas slimības (1%) un citas slimības (10%).

EODS pētījumā varam arī uzināt, ka līdz 90% vēža gadījumu ir atzīti kā saistīti ar darbu, kā iemesls ir

pakļautība bīstamu ķīmisko vielu iedarbībai. Galvenā no tām ir azbests (86%), bet iesaistītas arī citas ķīmiskas vielas (4%), piemēram, aromātiskie amīni, hroms, oglekļa dioksīds, krāsvielas u. c.

Līdzīgi, pamatojoties uz EODS datiem, esam aprēķinājuši citas atzīto arodslimību kategorijas ar iespējamu tām proporcionālu saikni ar ķīmiskām vielām, kas patiešām varētu būt saistītas ar ķīmisku vielu iedarbību. Attiecībā uz nervu sistēmas traucējumiem mēs runājam par toksisku encefalopātiju (2%), kā iemesls galvenokārt ir šķīdinātāji. Ar darbu saistītām elpošanas ceļu slimībām mēs uzskatām par piemērotu (tāpat kā vēzim) nodalīt tās slimības, kas saistītas ar ķīmisku putekļu iedarbību (azbests, silīcija dioksīds u. c. – 53%), un tās, kas saistītas ar citiem ķīmiskiem aģentiem (izocianīti, šķīdinātāji, krāsas u. c. – 36%). Visbeidzot ādas slimībām mēs izmantojam 88%

iedarbību un neiesniedz ziņojumu⁶. Problēmas apmērs kļūst skaidrs, ja salīdzina profesionālo ādas un elpošanas ceļu slimību gadījumu, ko atzinušas kompetentas iestādes, skaitu ar to gadījumu skaitu, ko strādnieki ziņo, kad tiek aptaujāti pašu aizpildāmās anketās (skat. 2. tabulu).

Saskaņā ar jaunākajiem Eurostat datiem 200 000 eiropiešu uzskata, ka pēdējo 12 mēnešu laikā tie ir slimojuši ar profesionāli saistītām ādas slimībām, un 600 000 atzīst, ka slimojuši ar profesionāli saistītām elpošanas slimībām, taču apdrošināšanas institūciju atzītais skaits ir attiecīgi 25 un 60 reīzu zemāks. Tādējādi reālais arodslimību, kas saistītas ar bīstamām ķīmiskām vielām, gadījumu skaits Eiropā neapšaubāmi ir nepietiekami novērtēts.

⁶ Pārskats par neziņotām profesionālām slimībām Eiropā, Eurogip, 2002. g. decembris.

1. tabula. Aprēķinātā arodslimību, kas saistītas ar ķīmisko vielu iedarbību, procentuālā attiecība

Arodslimības veids	Aprēķins % no visiem gadījumiem, kas attiecas uz ķīmisko vielu iedarbību	Daļa no visām konstatētām arodslimībām	Aprēķins (%) no visām atzītajām arodslimībām, kas saistītas ar ķīmisko vielu iedarbību
Vēzis	4–90*%	5%	0,2–4,5*%
Nervu sistēmas traucējumi	2%	8 %	0,2%
Elpošanas ceļu slimības	36–89*%	14%	5–12,5*%
Ādas slimības	88%	14%	12,3%
Kopā			~18 to 30*%

* ietverot ķīmiskos putekļus

Avots: Izvilks no Eurostat EODS datiem, 2004. g.

aprēķinu, kas iegūts pētījumā, kurš tika veikts pēc Eiropas Komisijas pasūtījuma, par REACH ieteikumiem uz profesionālo veselību (RPA).

Apvienojot šos datus ar iepriekšējā diagrammā redzamajiem, mēs varam noteikt, ka no visām arodslimībām, kuras katru gadu Eiropā tiek konstatētas, aptuveni 30% ir saistītas ar ķīmisko vielu iedarbību (aptuveni 18%, ja izslēdzam ķīmiskos putekļus).

Lai gan tie nav tieši salīdzināmi, mēs varētu atcerēties arī Eiropas Fonda trešā pārskata par darba apstākļiem Eiropā konstatējumus Dublinā, kas norāda, ka 23% Eiropas strādnieku darbā ir

jāelpo izgarojumi un tvaiki un 15% ir jāstrādā ar bīstamām vielām vismaz ceturto daļu sava darba laikā.

Avoti:

- Arodslimības Eiropā 2001. gadā, Statistika fokusā, Iedzīvotāji un sociālie apstākļi, Nr. 15, Eurostat, 2004. Skatiet: [http://europa.eu.int/comm/eurostat > Publications](http://europa.eu.int/comm/eurostat/Publications).
- Jaunās ķīmijas nozares politikas ietekme uz veselību un vidi, gala ziņojums, RPA and BRE Environment, 2003. gada jūnijs, sagatavoja Eiropas Komisijas Vides ģenerāldirektorāts. Skatiet: <http://www.rpald.co.uk/tools/tools-fullreports.htm>.
- Paoli, P., Merlié, D., Eiropas darba apstākļu trešais pārskats, 2000, Dublinā, Eiropas Fonda dzīves un darba apstākļu uzlabošanai, 2001. Skatiet: <http://www.eurofound.eu.int/publications/files/EFO121EN.pdf>.

2. tabula. Atzīto arodslimību gadījumu un anketās zinoto gadījumu skaita salīdzinājums gadā Eiropas 15 valstīs.

Arodslimības veids	Anketās zinoto gadījumu skaits	Atzīto gadījumu skaits*
Ādas slimības	200,000	8,000
Elpošanas ceļu slimības*	600,000	10,000

* tajā skaitā vēzis

Avots: Darbs un veselība ES. Statistiskais atainojums, Eurostat, 2004

Loti satraucoša situācija patērētājiem un arī vidi

Dažos pēdējos gadu desmitos tūkstošiem ķīmisku vielu, kas tiek izmantotas daudzu ikdienas patēriņa produktu ražošanā, tiek tirgotas, nepievērojot īpašu uzmanību to potenciālajai ietekmei uz cilvēka veselību vai vidi.

Daudzas zinātniskas publikācijas arī norāda, ka noteikti vēža veidi, alerģijas un hormonālās sistēmas slimību gadījumu skaits pastāvīgi pieaug, īpaši bērniem⁷. Protams, ne visas šīs multifaktoru slimības var attiecināt tikai uz kontaktu ar bīstamām vielām, tomēr arvien skaidrāk iezīmējas ciešāka saikne starp dažu šo slimību attīstību un ķīmisko vielu iedarbību⁸.

Daži zviedru pētnieki, piemēram, ir demonstrējuši, ka sintētiskās molekulas, tādas kā PBDE (pentabromodifenilēteri), var uzkrāties pārtikas ķēdē un beigties mātes pienā⁹. Šīm molekulām, kuras joprojām tiek izmantotas tekstilrūpniecībā, elektroniskā aprīkojumā un poliuretāna putās, pateicoties to uguns kavēšanas īpašībām, piemīt struktūra un toksikoloģija, kas ir līdzīga PCB (policlorbifeniliem), kas ilgstoši tika izmantoti elektroiekārtās pirms to aizliegšanas 20. gs. 70. gadu beigās, kad tika atklāts, ka tie uzkrājas vidē un ir toksiski cilvēkiem.

Šķiet, ka ikviens, kas dzīvo industriāli attīstītā valstī, ir piesārņots ar dažādu pastāvīgu un bioakumulatīvu ķīmisko vielu kokteili (skat. papildu informāciju). Strādnieki līdztekus ir arī patērētāji, un tie, kas ir kontaktā ar ķīmiskām vielām savā darbvietā, apvieno profesionālo pakļautību ar pakļautību ikdienas patēriņa precēm. Starp daudziem citiem plaši izmantotu ķīmisko vielu, kas var atstāt ietekmi uz cilvēka veselību un vidi, piemēriem mums ir jāmin azbests, kas ir bēdīgi pazīstams kā vainīgais plaušu vēža un mezoteliomas slimību izraisītājs, benzols no degvielas un cigarešu dūmiem, kas izraisa leukēmiju, niķelis juvelierizstrādājumos, kas ir biežākais alergēna iemesls, un visbeidzot arī insekticīds DDT (dihlorodifnitrilhaloetāns), kura intensīva izmantošana ir veicinājusi putnu reproduktīvus traucējumus. Lai gan šīs vielas ir vai nu pilnīgi aizliegtas vai pakļautas citiem ierobežojumiem, šie pasākumi ir ieviesti tikai pēc tam, kad kaitejums jau izdarīts, jo šo vielu bīstamā iedarbība palika nezināma, līdz tās tika izmantotas lielā daudzumā.

Pilsonisko sabiedrību un varas iestādes satrauc šī situācija. Johaneshburgā pasaules galotņu tikšanās laikā 2002. gadā valdības apņēmās nodrošināt to, lai līdz 2020. gadam ķīmiskās vielas tiktu izmantotas un ražotas veidā, kas veicina būtiskās nelabvēlīgās iedarbības uz cilvēku veselību un vidi ievērojamu samazināšanu¹⁰. Eiropā Komisija saistībā ar vidi un veselību, īpašu uzmanību veltot bērniem un citām jutīgām iedzīvotāju grupām, papildus likumdošanas par ķīmiskām vielām reformai (REACH) ir izteikusi priekšlikumu par integrētu stratēģiju (SCALE iniciatīva)¹¹.

⁷ Bērnu veselība un vide: liecību pārskats, PVO/EEZ. 2002.

⁸ Ķīmisko vielu politikas nākotnes stratēģija, Baltā grāmata, COM(2001) 88 galīgais variants, Eiropas Komisija, 2001.g. 27. februārī.

⁹ Norén K, Mieronyté D., Indīgas vielas zviedru cilvēka pienā. Organohlorīna līmeņa samazināšana un organobromīna sastāvdaļu līmeņu palielināšana, Organohalogēnās sastāvdaļas, 35:1-4, 1998.

Rūpniecisko ķīmisko vielu kokteilis asinīs

Četrpadsmit ES vides un veselības ministru nesēn pēc Pasaules Dabas fonda (PDF) lūguma nodeva asins paraugus. Asins analīzes paraugos tika atrastas 102 ķīmisko vielu pēdas šo cilvēku organismā. Atklājumi liecināja kopumā par 55 ķīmisko aģentu klātbūtni, t. i., vidēji 37 vielas katrai personai. Vielas, kas atklātas ministru asinīs, tiek izmantotas ugunsdrošos divānos, nelīpošās cepamās pannās, tauku izturīgās picas kastēs, plastificētā PVC, smaržās un insekticīdos. Dažas no tām ir aizliegtas vairākus gadu desmitus (DDT, PCB), citas joprojām tiek izmantotas (ftalāti, liesmas kavētāji). Tā kā šo vielu iedarbība lielā mērā ir nezināma, PDF atzīst, ka ir ļoti grūti noteikt rūpniecisko ķīmisko vielu kokteiļa pētījumā atklātās koncentrācijas potenciālo veselības bīstamību. Tomēr organizācija uzskata, ka piesardzības nolūkā nebūtu pieļaujams ražot un izmantot ķīmiskas vielas, kas spēj uzkrāties asinīs vai mātes pienā.

Skat: WWF, Detox kampaņa, Sliktas asinis? Eiropas ministru asinīs esošo ķīmisko vielu mērījums, 2004. g. oktobris; <http://www.panda.org/downloads/toxics/badbloodoctober2004.pdf>.

2004. gada maijā starptautiskā simpozija, ko organizēja *UNESCO*, beigās tika pieņemts Parīzes aicinājums: tā mērķis ir pievērst sabiedrības uzmanību ķīmiskā piesārņojuma bīstamai ietekmei uz veselību.

¹⁰ <http://www.johannesburgsummit.org>

¹¹ Eiropas vides un veselības stratēģija, COM (2003) 338 galīgais variants, Komisijas ziņojums, 2003. g. 11. jūnijā.

¹² <http://appel.artarc.info/appel.htm>

2. Kādēļ pašreizējā likumdošanā par ķīmiskajām vielām ir nepieciešama reforma?

Ir pilnīgi skaidrs, ka pašreizējā Kopienas likumdošana par ķīmiskām vielām nedarbojas pienācīgi un nespēj efektīvi pasargāt strādnieku veselību, patērētājus un vidi. Nožēlojams un biedējošs ir fakts, ka vairāk nekā 99% kopējo vielu, kas atrodamas tirgū, nav bijušas pakļautas padziļinātam to risku uz cilvēki veselību un vidi izvērtējumam¹³, lai gan daudzas no šīm ķīmiskām vielām atrodamas darba vietās un pamatražojuma patēriņa precēs (tīrīšanas līdzekļos, kosmētikā, apģērbā, datoros u. c.).

Primārais iemesls ir tas, ka pašreizējā likumdošanas sistēma, kas tapa pirms 20 gadiem un ko veido direktīvas un regulas, ir sarežģīta. Tās pamatā ir patvaļīgs nodalījums starp „esošajām” ķīmiskajām vielām¹⁴ un „jaunajām” ķīmiskajām vielām¹⁵. Aptuveni 100 000 vielas, kuras bija tirgū līdz 1981. gadam un kas pazīstamas kā „esošas vielas”, var tikt izmantotas būtībā bez kādas drošuma testēšanas, bet „jaunās vielas” (ieviestas tirgū kopš 1981. gada), kas tiek ražotas daudzumā vismaz 10 kg gadā, pirms to ieviešanas tirgus ir pakļautas virknei testu. Tādēļ rūpniecībai ir vieglāk (un lētāk) turpināt izmantot netestētās vai nedaudz testētās esošās vielas, nekā izstrādāt jaunas. Šī iemesla dēļ to vielu, kas ir jaunas un ieviestas tirgū kopš 1981. gada, skaits ir tikai aptuveni 3 700.

Jāsaka vēl vairāk – saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu tikai ražotāju un importētāju pienākums ir sniegt informāciju par ķīmiskām vielām, kuras tie ievieš tirgū. Šāds noteikums neattiecas uz citiem lietotājiem, kas atrodas no tiem lejupvirzības ķēdē (piemēram, formulētāji). Tādēļ lejupvirzības plūsmā ir ļoti grūti iegūt informāciju par derīgumu, kāds piemīt šai vielai, un iedarbības līmeņiem.

Cits pašreizējās likumdošanas trūkums ir tas, ka pienākumi ir sadalīti neatbilstīgi. Patiesi – attiecībā uz esošām vielām, kas tiek ražotas ļoti lielā daudzumā, valsts institūciju, nevis ražošanas, importētāju vai to lietotāju uzņēmumu pienākums ir veikt riska novērtēšanu un, kur nepieciešams, ieteikt pasākumus šo risku pazināšanai. Lai gan kompetentas iestādes dažādās dalībvalstīs kopīgi veic šo darbu, kopš 1993. gada tikai 141 ķīmiskā viela šajā kategorijā ir bijusi pakļauta riska novērtēšanai un iespējamām rekomendācijām riska mazināšanai.

Attiecībā uz visbīstamākajām vielām dalībvalstis var arī vienoties ierobežot šo ķīmisko vielu lietošanu vai pārdošanu. Šī sistēma, kas ar Padomes direktīvu¹⁶ tika izveidota 1976. gadā, turklāt ir ļoti lēnas darbības, un Eiropā līdz šim ir aizliegtas tikai daži duču vielu vai dažu to lietošanu.

¹³ Eiropas Komisija, Baltā grāmata, op. cit.

¹⁴ Ietverts Padomes regulā (EEK) 793/93 par esošo vielu riska novērtēšanu un vadību.

¹⁵ Ietverts Padomes direktīvā 67/548/EEK un tās labojumos par bīstamu vielu klasifikāciju, iepakojumu un marķēšanu.

¹⁶ Attiecībā uz visbīstamākajām vielām dalībvalstis var arī vienoties ierobežot šo ķīmisko vielu lietošanu vai pārdošanu. Šī sistēma, kas ar Padomes direktīvu¹⁶ tika izveidota 1976. gadā, turklāt ir ļoti lēnas darbības, un Eiropā līdz šim ir aizliegtas tikai daži duču vielu vai dažu to lietošanu.

Šajā saistībā jāsaprot, ka izstrādājumu, kas satur azbestu, pārdošana un izmantošana Eiropā pilnībā ir aizliegta no 2005. gada. Citi labi zināmi ierobežojumi ir PCB pārdošanas pilnīgs aizliegums un aizliegums, kas attiecas uz ftalātiem rotaļlietās, merkūriju un svinu elektroniskos izstrādājumos u. c.

¹⁶ Padomes direktīva 76/769/EEK par ierobežojumiem noteiktu bīstamu vielu un preparātu pārdošanu un lietošanu.

3. REACH priekšlikuma saturs

Ķīmiskās rūpniecības pieprasīta reforma

Pieaugošās bažas par pašreizējās likumdošanas par veselības aizsardzību neefektivitāti nav vienīgais iemesls, kādēļ varas iestādēm bija nekavējoties jādomā par reformu. Rūpniecība pati par sevi lielā mērā ir neapmierināta ar to, kādā veidā esošā likumdošanas sistēma, kas pārvalda ķīmisko produktu pārdošanu, darbojas, aicinot tajā veikt „kapitālo remontu”. Nozare uzskata, ka spēkā esošā likumdošana ir pārlietu birokrātiska, lēna darbībā un visbeidzot arī jaunievedumus nesekmējoša, kas ir būtiski tādā spēcīgas konkurences jomā, kāda ir ķīmija¹⁷.

Lai izpildītu šīs prasības un ievērojot Ķīmisko vielu nākotnes politikas stratēģiju, kas publicēta Baltajā grāmatā 2001. gadā, Eiropas Komisija 2003. gada 29. oktobrī pieņēma regulas projektu, kas attiektos uz 30 000 ķīmisko vielu, kuras tiek ražotas vai importētas ES daudzumā, kas pārsniedz vienu tonnu gadā. Šīs regulas, pazīstamas kā *REACH* (*Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals*)¹⁸ projekts seko diviem galvenajiem mērķiem:

- nodrošināt augstu cilvēku veselības un vides aizsardzības līmeni;
- garantēt, lai iekšējais tirgus darbotos efektīvi un veicina konkurētspēju Eiropas ķīmiskā rūpniecībā.

Reģistrācija

Norādītās 30 000 vielas, ja tās tiks ražotas Eiropas Savienībā vai importētas uz to, būs obligāti jāreģistrē Eiropas Ķīmisko vielu aģentūrā. Reģistrācija notiks saskaņā ar 11 gadu grafiku, sākot no apjomiem, kas pārsniedz 1000 tonnu gadā, un CMR (karcinogēnas, mutagēnas, toksiskas reproduktīvai sistēmai) vielas (skat. 3. tabulu). Šādā nolūkā ķīmiskās vielas ražotāja vai importētāja pienākums būs iesniegt reģistrācijas informācijas kopumu, kurā ietverta informācija par vielas identifikāciju, toksiskumu un ekotoksiskām īpašībām, aprakstīt to iespējamu lietošanu, iesniegt drošības tehniskos datus par visām bīstamām vielām un noteiktos gadījumos veikt ķīmisku drošuma izvērtējumu¹⁹, kā arī ieviest un ieteikt riska samazināšanas pasākumus.

Leļupvīrības plūsmas lietotāju pienākums būs līdzīgi ievērot noteiktas prasības attiecībā uz ķīmiskā drošuma novērtēšanu atkarībā no tā, vai tie izvēlas vai neizvēlas saglabāt konfidencialitāti par ieguvumu, kādu

¹⁷ <http://www.chemicalspolicyreview.org/frameglobal.asp?redirecturl=whydo.html>

¹⁸ Teksts ir pieejams <http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/chemicals/index.htm>

¹⁹ Attiecas tikai uz vielām, kas ražotas vai importētas daudzumā, kas pārsniedz 10 tonnas gadā. Vielas ķīmiskā drošuma novērtējums ietver (cita starpā) tās risku cilvēka veselībai un videi novērtējumu.

*Bez reģistrācijas
aizliegta
ražošana un
importēšana*

tie plāno iegūt no to izmantotās vielas. Ja tie nolemj informēt ražotāju par šo ieguvumu, pēdējam ir jāveic ķīmiskā drošuma novērtējums, pretējā gadījumā tas būs lejuvirzības plūsmas lietotāju pienākums.

Jo lielāks vielas daudzums gadā tiek ražots, jo lielāks būs iesniedzamās informācijas apjoms un reģistrācijas nolūkā veicamo testu skaits. Jaunās vielas, kas norādītas saskaņā ar direktīvu 67/548/EEK, tiks uzskatītas kā jau reģistrētas. Polimēri, noteikti starpprodukti un produkti, kas paredzēti pētījumiem un pilnveidošanai, būs izņēmums reģistrēšanas prasībai, taču šie noteikumi var tikt pārskatīti, kad reforma stāsies spēkā. Ražotāji tiks atbalstīti arī veidot konsorciju un apmainīties ar to rīcībā esošajiem datiem, lai izvairītos no nevajadzīgas testēšanas un samazinātu reģistrācijas izmaksas.

3. tabula

Tonnas / gadā	1-10 t	10-100 t	100-1,000 t	> 1,000 t
Ķīmisko produktu skaita aprēķins	20,000	4,600	2,800	2,600
Reģistrācijas termiņš pēc REACH stāšanās spēkā	11 gadi	11 gadi	6 gadi	3 gadi*
Ķīmiskā drošuma novērtēšana	Nē	Jā	Jā	Jā

* Vienas, kas klasificētas kā CMR, ražotas vai importētas daudzumā, sākot no vienas tonnas gadā, līdzīgi būs jāreģistrē pirmo trīs gadu laikā.

Novērtēšana

Novērtēšanas procedūra ļaus kompetentām institūcijām dalībvalsti, kurā ražotājs vai importētājs ir dibināts, pārbaudīt noteiktu to reģistrācijas informāciju. Šī procedūra ļaus tiem nepieciešamības gadījumā arī pieprasīt papildu informāciju.

Nosacījums nosaka divu veidu novērtēšanu: informācijas kopuma izvērtēšanu un vielas izvērtēšanu. Pirmā kalpos nolūkā pārbaudīt reģistrācijas informācijas kopuma atbilstību un novērst nevajadzīgu dzīvnieku testēšanu. Otrā ļaus iestādei pieprasīt ražotājam vai importētājam iegūt un iesniegt plašāku informāciju gadījumā, ja pastāv aizdomas par risku cilvēka veselībai vai videi. Novērtēšanas procedūra var veicināt varas iestādes pieņemt lēmumu, ka saskaņā ar ierobežošanas vai atļaujas procedūrām attiecībā uz noteiktām vielām ir nepieciešami papildu pasākumi.

Lai veicinātu viendabīgu pieeju, aģentūra novērtēšanas nolūkā izstrādās vadlīnijas vielu prioritātes noteikšanai. Tā būs bāzēta uz risku un ņems vērā pieejamo informāciju par bīstamību, ražošanas apjomiem un potenciālo pakļaušanu iedarbībai. Ietverta arī procedūra nesaskaņu risinājumam attiecībā uz to, kā dalībvalstis katru vielu novērtē.

Apstiprināšana

Vielas, kas rada īpašu piesardzību (CMR, PBT, vPvB²⁰), tiks pakļautas apstiprināšanai uz konkrēta gadījuma pamata. Lai iegūtu apstiprinājumu, pretendents ir jāapliecina, ka riski, kas saistīti ar konkrētās vielas izmantošanu, tiek „atbilstīgi kontrolēti”. Ja šis gadījums nav piemērojams, atļauja tomēr var tikt piešķirta, ja var tikt apliecināts, ka sociāli ekonomiskie ieguvumi pārspēj riskus un ka vielas nav iespējams aizstāt ar atbilstīgām

²⁰ CMR: karcinogēna, mutagēna vai toksiska reprodukcijai; PBT: stabila, bioakumulatīva un toksiska; vPvB: ļoti stabila un ļoti bioakumulatīva, t. i., toksiskas vielas, kas var neatgriezeniski uzkrāties organismā un vidē.

*Novērtēšana
paredzēta nolūkā
pārbaudīt ražotāju vai
importētāju iesniegto
informāciju*

Apstiprināšana būs nepieciešama katrai vielai ar ļoti augstu piesardzību

alternatīvām vielām vai tehnoloģijām. Atļaujas būs ar laika ierobežojumu un var attiekties uz aptuveni 1400 vielām.

Izstrādāti arī nosacījumi ierobežojumu sistēmai, kad bīstamas vielas ražošana, izmantošana un/vai iekļaušana tirgū var tikt aizliegta vai pakļauta speciāliem noteikumiem, ja Eiropas Komisija uzskata, ka riski cilvēka veselībai vai videi ir „nepieņemami”.

4. Kā REACH mainīs esošo likumdošanu

Eiropas likumdošanu par bīstamām vielām var iedalīt divās kategorijās: viena attiecas uz šo vielu tirdzniecību, bet otra attiecas uz strādnieku, kuri pakļauti šo vielu iedarbībai, aizsardzību.

Eiropas direktīvas, kas izklāsta noteikumus bīstamu vielu tirdzniecībai, nosaka pilnīgu nacionālo likumdošanas aktu harmonizāciju (EK Līguma 95. pants), bet tās, kas aizsargā strādnieku veselību un drošību, vērstas uz minimālu dažādu dalībvalstu likumu noteikumu harmonizāciju (EK Līguma 137. pants).

Tā rezultātā pirmajā gadījumā dalībvalstis nevar principā piemērot jebkādas papildu ierobežojumus nacionālā līmenī, bet saskaņā ar pēdējo tās ir pilnīgi tiesīgas piemērot nacionālos noteikumus, kas ir bargāki par Eiropas noteikumiem, ja uzskata par piemērotu šādu rīcību²¹.

REACH stāšanās spēkā būs nozīmīga ietekme uz visiem šiem likumdošanas noteikumiem: uz pirmo grupu tādēļ, ka tie tiks laboti vai atcelti REACH regulas piemērošanas nolūkā. Otrā grupā, kas turpina līdzpastāvēt ar pirmo, informācija, kas iegūta REACH sistēmas ieviešanas rezultātā, pilnveidos likumdošanas, kas nosaka strādnieku aizsardzību, efektivitāti.

- **Atbildības par pārbaudes veikšanu maiņa**

Galvenais reformas aspekts ir tas, ka notiek „pārbaudes atbildības” nodošana. Saskaņā ar pašreizējo sistēmu varas iestādes ir atbildīgas par to, lai pirms jebkādu ierobežojumu piemērošanas apliecinātu, ka esošā viela ir bīstama. Līdz ar REACH ieviešanu nozarei pirms vielas ieviešanas tirgū pašai būs jāsniedz nepieciešamā informācija par tās produktiem, lai veiktu nepieciešamos riska pārvaldības pasākumus.

- **Vienota likumdošanas sistēma ķīmisko vielu tirdzniecībai**

REACH anulēs nodalījumu starp „esošām” un „jaunām” vielām un izveidos Eiropā vienotu likumdošanas sistēmu ķīmisko vielu tirdzniecībai. REACH regula nomainīs regulu 793/93 par esošo vielu risku novērtēšanu un vadību, kā arī direktīvu 76/769 un visas citas saistītās direktīvas, kas attiecas uz noteiktu bīstamu vielu un preparātu tirdzniecības un lietošanas ierobežojumiem. Esošie ierobežojumi paliks spēkā un būs norādīti REACH regulas pielikumā.

²¹ Skatiet, piemēram, aizliegumu lietot trihloretilēnu, ko Zviedrija piemērojusi uzņēmumam *Toalex Alpha AB*, jo tas nespēja iesniegt plānu šīs vielas nomaiņai ar citu – mazāk bīstamu tā darbiniekiem.

Citas pašlaik spēkā esošās direktīvas būs spēkā līdz ar *REACH*, taču tām būs nepieciešami labojumi, lai ietvertu reformas nosacījumus. Kopumā šādā veidā būs nepieciešams anulēt vai labot aptuveni četrdesmit direktīvas.

Regula 793/93

Esošo vielu riska novērtēšana vadība

Šo likuma tekstu, kopumā pazīstamu kā „Spēkā esošā vielu regula”, Padome pieņēma 1993. gadā, lai papildinātu pasākumus, kas pieņemti „jaunām vielām” direktīvā 67/548/EEK. „Esošās vielas” ir definētas kā vielas, kas ieviestas Eiropas tirgū līdz 1981. gada septembrim. „Esošo” vielu skaits ir 100 195: tās ir norādītas *EINECS* sarakstā (*European Inventory of Existing commercial Chemical Substances* - Eiropas tirdzniecībā esošo ķīmisko vielu saraksts).

Regula 793/93 sākotnēji ietvēra tikai tās esošās vielas, kas tiek ražotas vai importētas, sākot no 1000 t/gadā (*High Production Volume Chemicals* – *HPVC* – Liela ražošanas apjoma ķīmiskas vielas). Kad Komisija ir apkopojusi ražotāju vai importētāju iesniegto informāciju, riska novērtēšana un vadība tiek īstenota 3 galvenajos soļos:

- 1. Prioritātes sarakstu izveidošana:** Komisija kopā ar dalībvalstīm izveido vielu, kam nepieciešama tūlītēja uzmanība, prioritātes sarakstus, jo tām ir potenciāla ietekme uz cilvēkiem vai vidi.
- 2. Riska izvērtēšana:** dalībvalstis apmainās ar informāciju par vielu prioritāti un katrai vielai, ko tās „ziņojumā” norādījušas, veic risku strādniekiem, patērētājiem un videi novērtēšanu. Galīgais riska novērtējuma ziņojums tiek iesniegts ar šādiem trim slēdzieniem:
 - Nepieciešama papildu informācija
 - Nav pamata bažām
 - Pamats bažām – nepieciešams samazināt risku
- 3. Riska samazināšana:** Ja iegūts 3. slēdziens, dalībvalstīm ir jāvienojas par riska samazināšanas stratēģiju, kas var sniegties pat līdz bažas radījušās vielas izmantošanas vai tirdzniecības aizliegumam (skat. direktīvu 76/769/EEK).

No 1993. līdz 2004. gadam tikai 141 vielai tika piešķirts „prioritātes” statuss, no kurām riska novērtēšana tika pabeigta tikai divdesmit septiņām vielām.

→ Regula 793/93 ir anulējama, kad stāsies spēkā *REACH* regula.

Direktīva 67/548/EEK

Bīstamu vielu klasifikācija un marķēšana

Galvenie divi direktīvas elementi ir:

1. Bīstamo ķīmisko vielu klasifikācija un marķēšana saskaņā ar tām raksturīgām īpašībām. Ir definētas piecpadsmit riska kategorijas: „eksplozīva”, „ļoti toksiska”, „karcinogēna”, „videi bīstama” u. c.
2. Paziņojums par „jaunām” ķīmiskām vielām, pirms tās tiek iekļautas tirgū. Kopš 1981. gada septembra ķīmisko vielu importētāju un ražotāju pienākums ir testēt vielas, kuras tie vēlas iekļaut tirgū (sākot no 10 kg/gadā) un iesniegt rezultātus dalībvalstu, kurās tie veic savu uzņēmējdarbību, kompetentām varas iestādēm. Jāmin, ka 23 gadu laikā ir paziņotas tikai aptuveni 3700 „jauno” vielu (trīs ceturtdaļas no tām ir ar apjomu mazāku par 10 t/gadā). Tās minētas apkopojošā *ELINCS* sarakstā (*European List of Notified Chemical Substances* – Eiropas paziņoto ķīmisko vielu saraksts).

Šīs direktīvas 1. pielikums ietver arī vielu, kas klasificētas kā bīstamas, sarakstu, kas pašlaik aptver aptuveni 7000 vielas (esošās un jaunas). Šī regula regulāri tiek atjaunota, ņemot vērā zinātnes un tehnikas attīstību bīstamo vielu jomā. Līdz šim tā ir labota 9 reizes un piemērota tehniskiem sasniegumiem 29 gadījumos.

→ Nākamais labojums acīmredzot būs nepieciešams, lai piemērotu šo direktīvu jaunajai *REACH* regulai.

Direktīva 1999/45/EK

Bīstamu preparātu klasifikācija un marķēšana

Šī direktīva ir direktīvas 88/379/EEK pārstrādāts variants. Tā izklāsta saskaņotus noteikumus bīstamu preparātu klasifikācijai, iepakojumam un marķēšanai (vielu, no kurām vismaz viena ir klasificēta kā bīstama, maisījumi). Tā izmanto tās pašas riska kategorijas, tos pašus marķējuma simbolus, tās pašas testēšanas metodes un tos pašus iepakojuma noteikumus, kas norādīti direktīvā 67/548/EEK, taču šeit nav prasības norādīt tos kā preparātus.

→ Arī šī direktīva tiks labota, lai saskaņotu to ar *REACH* normām.

Direktīva 76/769/EEK

Ierobežojumi noteiktu bīstamu vielu preparātu tirdzniecībai un lietošanai

Šī direktīva ir pazīstama kā „ierobežojumu” direktīva. Norādītās vielas ir pievienotas 1. pielikumā. Ierobežojumi kopumā ir ietverti regulētas lietošanas formā, t. i., ierobežojot vielu lietošanu noteiktā pielietojumā. Nedaudzos gadījumos tie ir izteikti aizlieguma formā ar izņēmumu (piem., azbests) vai pat pilnīgu aizliegumu ieviešanai tirgū, kā tas ir PCB gadījumā.

Direktīva tiek regulāri atjaunota, papildinot pielikumu ar jaunām vielām. Līdz šim tā ir atjaunota 26 reizes un piemērota tehniskam progresam 13 reizes. Tā nosaka ierobežojumus 47 vielām vai vielu grupām, pārstāvēt kopumā vairāk nekā 900 atsevišķu vielu, no kurām lielākā daļa ir karcirogēnas.

→ Šī direktīva tiks anulēta, kad REACH regula ar tās atļaujām un ierobežojumiem stāsies spēkā. Pašreizējie ierobežojumi paliks spēkā un tiks iekļauti REACH regulas XVI pielikumā.

Direktīva 91/155/EEK

Drošības tehniskie dati bīstamām vielām un preparātiem

Šī direktīva tika labota otru reizi ar direktīvu 2001/58/EK. Tā nosaka un izklāsta detalizētu kārtību specifiskas informācijas sistēmai, kas attiecas uz bīstamām vielām un preparātiem. Personai – ražotājam, importētājam vai izplatītājam –, kas ir atbildīga par bīstamo vielu vai preparātu ieviešanu tirgū, ir jāiesniedz saņēmējam, kas ir rūpnieciskais lietotājs, drošības tehniskie dati.

Šīs standarta formas datu veidlapas (16 sadaļas) sniedz informācijas detaļas marķējumam (vielas īpašības, bīstamība veselībai un videi, riski, kas saistīti ar tās fizikālām un ķīmiskām īpašībām) un pievieno informāciju, kas attiecas uz darbībām ar vielu, uzglabāšanu, izvietošanu un transportu. Drošības tehniskie dati arī sniedz padomus strādnieku aizsardzībai, ugunsdzēsšanas līdzekļus, pasākumus nejaušas vielas atbrīvošanas gadījumā un pirmās palīdzības sniegšanas pasākumus, kur piemērojams. Tādējādi tie ir paredzēti, lai palīdzētu rūpnieciskajiem lietotājiem veikt nepieciešamos pasākumus attiecībā uz veselības aizsardzību un drošību darbavietā un vides aizsardzību.

→ Direktīvas 2001/58/EK noteikumi tiks iekļauti REACH regulā. Līdz ar to drošības tehniskiem datiem būs tāda pati nozīme, kāda tā ir pašlaik, bet to kvalitāte tiks uzlabota, pamatojoties uz papildu informāciju, kas iegūta, pateicoties reģistrācijas prasībām. Kad iegūts nepieciešamais ķīmiskā drošuma novērtējums (skat. 19. zemteksta piezīmi), attiecīgā informācija par veidiem, kā mazināt iedarbību uz cilvēkiem un vidi, ir jāpievieno drošības tehniskajiem datiem visiem paredzētajiem izmantošanas veidiem.

- Pakāpeniska zināšanu nepilnību pārvarēšana saskaņā ar definēto grafiku

Plaši izplatītā aptuveni 100 000 vielu, kas pašlaik ir Eiropas tirgū, toksisko un ekotoksisko īpašību ignorēšana ir jāsamazina, pateicoties informācijai, kas nepieciešama 30 000 vielu, kuras katru gadu tiek ražotas vai importētas, pārsniedzot apjomu vismaz 1 tonnu gadā, reģistrācijai. Šī informācija tiks apkopota saskaņā ar noteikto grafiku, kas aptver 11 gadus un sākas ar vielām, kuras tiek ražotas lielā daudzumā, un CMR.

- Lejupvirzības plūsmas ražotāji ir iekļauti sistēmā

REACH skars daudzas rūpniecības nozares. Šī sistēma būtībā nosaka pienākumus ne tikai ražotājiem (ķīmiskajai rūpniecībai), bet arī daudziem ķīmisko vielu lejupvirzības plūsmas lietotājiem (celtniecība, kokrūpniecība, automobiļi, tekstilrūpniecība un datoru joma u. tml.). Šiem sektoriem būs nepieciešams efektīvi sazināties ar saviem piegādātājiem, lai saņemtu visu nepieciešamo „informāciju” par to „drošu” lietošanu drošības tehnisko datu formā, kas jāpievieno bīstamiem produktiem, kuri ieviesti tirgū.

- Caurredzamība

REACH ieviesīs caurredzamības līmeni, jo visai informācijai par reģistrētajām vielām, kas nav konfidenciāla, ir jābūt publiski pieejamai. Tas neizbēgami uzlabos ķīmiskās rūpniecības tēlu kopumā.

- Tiesiskā instrumenta izvēle

REACH reformas projekts ir regula, bet ne Eiropas direktīva, kas nozīmē, ka tā būs tieši piemērojama visās 25 dalībvalstīs, tikko tā stāsies spēkā.

5. Ko strādnieki iegūst no REACH

Pašreizējās likumdošanas par strādnieku, kas pakļauti bīstamu vielu iedarbībai, aizsardzību neefektivitāte

Bez tiesību aktiem, kas veido noteikumus ķīmisko vielu pārdošanai, pastāv Eiropas tiesību akti, kas paredzēti strādnieku aizsardzībai no bīstamām ķīmiskām vielām darbavietā. Likumdošanu galvenokārt veido divas direktīvas: viena ir 1990. gada direktīva par karcinogēnām vielām, otra ir 1988. gada direktīva par ķīmiskiem aģentiem. Šīs divas direktīvas liek darba devējiem veikt novērtējumu un piemērot nepieciešamos piesardzības un aizsardzības pasākumus. Hierarhiskā pienākumu kopa ir skaidri definēta: bīstamo vielu izslēgšana, aizstāšana ar mazāk bīstamām vielām, iedarbības līmeņa samazināšana, iedarbības robežu lielumu ievērošana u. c. (skat. pielikumus).

Tomēr šo tiesisko normu ieviešana darbavietās joprojām ir problemātiska, un lielākoties tās ir tikko vai daļēji ieviestas, īpaši mazos un vidējos uzņēmumos²².

Tirgus noteikumu nozīme veselībai un drošībai darbā

Viens no galvenajiem faktoriem, kas izskaidro šo situāciju, ir tas, ka likumdošanas par strādnieku, kas pakļauti ķīmiskām vielām, aizsardzību efektivitāte ir lielā mērā atkarīga no likumiem, kam pakļauts viņu darbs, konkrētāk, datiem, kurus šīm tiesiskajām normām ir jāveido attiecībā uz ķīmisko vielu raksturīgām īpašībām un bīstamību.

- Trūkst informācijas par bīstamām ķīmiskām vielām

Uz visu bīstamo ķīmisko produktu, kas ieviesti ES tirgū, iepakojuma ir jābūt marķējumam, kas saskaņots Eiropas līmenī un sniedz informāciju par vairāi raksturīgiem riskiem. Šādā nolūkā tiek izmantota standarta piktogrammu kopa, lai norādītu galvenos riskus, kurus atzīst direktīva (toksisks, bīstams, kodīgs, kairinošs u. tml.); „R” riska frāze norāda riskus (piem., R45 nozīmē „var izraisīt vēzi”) un „S” frāzes sniedz ieteikumus drošai lietošanai (piem., S24 nozīmē „izvairīties no kontakta ar ādu”). Šis marķējums bieži ir vienīgais informācijas avots, kas darbavietā pieejams strādniekiem, kuriem jābūt piesardzīgiem. Kā jau minēts iepriekš, pašreizējais zināšanu līmenis par ķīmisko vielu īpašībām un īpaši to ilgtermiņa ietekmi uz veselību ir ļoti

Sniedzot trūkstošo informāciju par ķīmisko produktu īpašībām, REACH ir jāuzlabo bīstamo vielu marķēšana

²² Vogels, L., REACH potenciāls noteikumu par ķīmiskā riska novēršanu darbavietā ieviešanas uzlabošanu, TUTB, 2004. Skatiet: http://tutb.etuc.org/uk/dossiers/files/Reach-LV_EN.pdf.

ierobežots. Jaunākie pētījumi pie tam liecina, ka vienai trešdaļai preparātu, kas patlaban ir tirgū, marķējums neatbilst noteikumiem²³.

Tiešas sekas šādam informācijas trūkumam ir tas, ka daudzas bīstamas ķīmiskās vielas nav klasificētas kā tādās un līdz ar to tiek pārdotas bez atbilstīga marķējuma.

²³ ECLIPS projekts (Eiropas preparātu klasifikācijas un marķējuma pārbaudes, ietverot drošības tehniskos datus), gala ziņojums, 2004. gada jūnijs.

Ardystil gadījums: piemērs neatbilstīgu drošības tehnisko datu traģiskām sekām

Seši strādnieki (piecas sievietes un viens vīrietis) Spānijas uzņēmumā *Ardystil*, kas specializējas audumu apdrukā un krāsošanā, saslima ar savādu smagu plaušu slimību un laikā no 1992. gada februāra līdz martam mira. Vairāk nekā 80 citu strādnieku, kurus *Ardystil* vai citi uzņēmumi nodarbināja aerogrāfiskā audumu apdrukā, līdzīgi sasaslima ar nopietnu plaušu slimību. Darba inspekcija pēc tam nolēma slēgt visus uzņēmumus šajā nozarē un pēc Spānijas un ārvalstu speciālistu tikšanās veselības ministrija izdeva paziņojumu preseī, kurā paziņoja par „*Ardystil* sindromu” kā par jaunu arodslimību, kas nav pazīstama speciālistiem pieejamā literatūrā. Pēc ilgstošas izmeklēšanas un tiesas prāvas beidzot kļuva skaidrs, kā viss norisinājies.

Ardystil bija viens no uzņēmumiem, kas sacentās, lai iegūtu tekstilrūpniecības apdrukas darbu apakšlīgumu: uzņēmums saņēma vienkrāsainu audumu, uz kura tika drukāts raksts, un pēc tam audums tika nosūtīts ražotājiem uzņēmumiem, lai tie izplatītu to tirgū.

Auduma apdrukai izmantotais produkts bija *Acramin F*, kuru ražoja un lietošanai rotējošam cilindram pārdeva *Bayer*. Izmeklēšana atklāja, ka veselības traucējumi sāka parādīties pēc tam, kad *Bayer* piegādātais *Acramin F* pulvera veidā tika nomainīts ar *Acramin F* šķidrā veidā, kas ļāva *Ardystil* izmantot to, pielietojot smidzināšanas apdruku, tādējādi viela piepildīja darba telpu un radīja saindēšanos ieelpojot. *Bayer* piegādātie drošības tehniskie dati norāda, ka *Acramin F* nav uzskatāms par nekairinošu ādai un acīm, un tajos nekas nav teikts par respiratoru toksiskumu un saistītiem riskiem.

Kad lieta beidzot nonāca tiesā, *Bayer* atkārtoti paziņoja, ka tā produkts bija paredzēts rotējošam

cilindram, nevis smidzināšanai. 2003. gada jūnijā, vairāk nekā vienpadsmit gadus pēc notikuma, *Ardystil* rīkotājdirektors, kā arī sešu citu mazu un vidēju uzņēmumu direktori un viens darba inspektors galu galā tika notiesāti ar dažādu cietumsodu, kam pamatā bija pienākumu nepildīšana. Lai gan taisnība, ka darba apstākļi šajās firmās bija īpaši neveselīgi, produkta ražotāja piegādātajā dokumentācijā nekas nebija minēts par šo produktu izmantošanu aerogrāfiskā pielietojumā. Tā arī nenorādīja, ka šāda izmantošana – kas noteikti uzskatāma par varbūtēju – ir ārkārtīgi bīstama.

Tas rosina padomāt par svarīgu principa jautājumu. Vai testi, tirdzniecības dokumentācija un drošības tehniskie dati var būt veidoti, pamatojoties uz tā, ko ražotājs apraksta normālus produkta lietošanas apstākļus, vai arī tiem ir jāietver visas pamatoti paredzamas lietošanas iespējas?

REACH sistēmai ir jānoskaidro šis punkts, jo leļupvirzības plūsmas lietotājiem ir jāpārbauda, vai drošības tehniskie dati, kas pievienoti piegādātajai vielai, patiešām ietver lietošanu, kādu tie paredzējuši. Ja nē, piegādātāju var informēt par šādu izmantošanu, lai padarītu to par „identificētu lietošanu”: piegādātāja pienākums pēc tam ir ņemt to vērā, noformējot drošības tehniskos datus, kam jāietver iedarbības apraksts atbilstīgi šādi izmantošanai.

Leļupvirzības plūsmas lietotājs arī varēs izvēlēties saglabāt savu paredzamo izmantošanu kā konfidenciālu. Šādā gadījumā tam pašam būs jāveic ķīmiskā drošuma novērtējums un pašam jāizveido savas izmantošanas ietekmes scenārijs.

Pieprasot labāku komunikāciju starp lietotājiem un piegādātājiem, *REACH* sistēmai nākotnē ir jāpalīdz izvairīties no tādām traģēdijām, kāda bija *Ardystil* gadījumā.

REACH ir jāuzlabo informācijas nodošana un izplatīšana starp ražotājiem un lietotājiem

- **Nepietiekama informācijas sniegšana**

Likumdošana (direktīva 91/155/EEK) arī nosaka, ka drošības tehniskajiem datiem ir jābūt pievienoti visām bīstamajām vielām vai preparātiem un jāpapildina informācija, kas tiek sniegta rūpnieciskajiem lietotājiem (skat. papildu informāciju, 20. lpp.). Šie dati izvērsti izklāsta informāciju, kas norādīta marķējumā (vielas īpašības, bīstamība veselībai un videi, riski, kas saistīti ar fizikālām un ķīmiskām īpašībām) un pievieno papildu informāciju, kas attiecas uz darbību ar vielām, uzglabāšanu, transportēšanu un utilizāciju. Tie ietver arī ieteikumus strādnieku aizsardzībai, ugunsdzēsšanas līdzekļus, pasākumus, kas veicami nejaušas noplūdes gadījumā, un pirmās palīdzības pasākumiem, kur piemērojams.

Drošības tehniskie dati ir arī svarīgs līdzeklis, kas ļauj darba devējiem ievērot savas saistības attiecībā uz strādnieku, kas pakļauti bīstamām vielām, aizsardzību, tomēr sniegtā informācija ne vienmēr ir droša vai pilnīga. Pētījums, kas tika veikts dažādās Eiropas valstīs par drošības tehnisko datu nodarīgumu maziem un vidējiem uzņēmumiem, secināja, ka to saturā ir trūkumi attiecībā uz produkta sastāvu un aizsardzības līdzekļiem lietošanas laikā. Šie trūkumi var radīt tādas traģiskas situācijas kā 6 strādnieku nāve Spānijas tekstila rūpniecībā (skat. papildu materiālu par *Ardstyl* gadījumu). Turklāt pētījums atklāja, ka daudzi mazi un vidējie uzņēmumi pat nezina, ka šādi drošības tehniskie dati vispār pastāv. Nesen šie secinājumi tika apstiprināti ar *ECLIPS* projektu, kas liecināja, ka vairāk nekā 40 % drošības tehnisko datu ir nepareizi aizpildīti²⁴. Tādējādi dati ne tikai paši par sevi ir nepilnīgi, bet tāda ir arī to nodošana ražošanas ķēdē.

Bez šiem datiem tomēr darba devēji nespēj vadīt atbilstīgu riska novērtēšanu vai ieviest vadības un piesardzības līdzekļus, kas noteikti likumdošanā par strādnieku aizsardzību.

- **Nepietiekams aizvietošanas principa atbalsts**

1990. gada direktīva par karcinogēnām vielām nosaka, ka darba devējiem darbvietā šīs vielas ir jāaizvieto ar mazāk bīstamiem produktiem. Šis pienākums ir spēkā katrā gadījumā, kad to ir tehniski iespējams izdarīt. Pašreizējā likumdošana maz dara, lai veicinātu alternatīvu risinājumu meklēšanu. Veicinot bīstamu vielu aizvietošanu, pateicoties atļauju un ierobežojumu procedūrām, *REACH* ir jāpalīdz iedzīvināt aizvietošanas principu.

REACH jāpalīdz īstenot aizvietošanas principu

²⁴ ECLIPS projekts op. cit.

Direktīva 2004/37/EK Strādnieku aizsardzība no riskiem, kas saistīti ar karcinogēnu vai mutagēnu vielu ietekmi darbā

Šī direktīva ir apkopota direktīvas 90/394/EEK („karcinogēno vielu” direktīvas), kas tagad atcelta līdz ar visiem izrietošiem labojumiem, versija. Tajā darba devējiem ir izklāstīta hierarhiskā pienākumu kopa, kas attiecas uz 1. un 2. kategorijas karcinogēno un mutagēno vielu samazināšanu un aizvietošanu, kā arī pienākums darbiniekus informēt un apmācīt.

Pirmais no šiem pasākumiem ir pienākums aizvietot karcinogēnās vai mutagēnās vielas ar vielām, kas nav bīstamas vai ir mazāk bīstamas. Ja aizvietošanas izrādās tehniski neiespējama, darba devējam ir jānodrošina tas, lai karcinogēno vai mutagēno vielu ražošana vai izmantošana notiek noslēgtā sistēmā. Ja šo priekšnoteikumu nav iespējams izpildīt, darba devējam ir jānodrošina, lai strādnieku pakļaušanas līmenis tiek samazināts līdz tik zēmam līmenim, cik tas tehniski ir iespējams.

Direktīva par karcinogēnām vai mutagēnām vielām arī ietver noteikumu ieviest, kad vien iespējams, Profesionālās pakļautības robežlielumu (*Occupational Exposure Limit Values (OELV)*). Tā kā vairāku valstu iekšējā likumdošanā *OELV* pastāv vairākām karcinogēnām vielām, pašreizējais process, lai izveidotu tos Eiropas līmeni, ir tik lēns, ka robežlielumi šajā kontekstā ir noteikti tikai 3 vielām (benzola, vinilhlorīda monomēram un cietkoksnes putekļiem).

→ Šī direktīva pastāvēs kopā ar *REACH* regulu. Tuvākajā nākotnē ir jāpaplašina šie noteikumi par karcinogēnām un mutagēnām vielām līdz tādām vielām, kuras ir toksiskas cilvēku reprodukcijai.

Citi pasākumi, kas arī nepieciešami, lai likumdošanu par strādnieku aizsardzību padarītu efektīvāku

Lai gan *REACH* ietver potenciālu sniegt pozitīvu un ilgstošu ieguldījumu strādnieku, kas pakļauti ķīmiskām vielām, veselības un drošības labā, lai uzlabotu un pilnīgotu likumdošanu, aizsargājot strādniekus dažādās rūpniecības nozarēs, būs nepieciešami arī citi līdzekļi.

- **Strādnieku pārstāvniecības uzlabošana**

ETUC un *TUTB* veiktais pētījums par ilgspejīgu sistēmu līdzdalību un pārstāvniecību mazos un vidējos uzņēmumos²⁵ liecina, cik svarīgi ir veicināt kolektīvu pārstāvniecību šādās firmās. Strādnieku pārstāvjiem ir svarīga loma mazo uzņēmumu prakses un darba kultūras maiņā, lai labāk pasargātu strādnieku, kas pakļauti bīstamām vielām, veselību un drošību.

- **Sociālā dialoga aktivizēšana**

Konstruktīvs, pastāvīgs sociālais dialogs starp sociāliem partneriem Eiropas un nacionālā līmenī ir viens no pamata priekšnoteikumiem esošās likumdošanas strādnieku aizsardzībā ieviešanas uzlabošanai.

Šim dialogam tomēr ir jābūt vadāmam tā, lai garantētu plašu visu saistīto grupu līdzdalību un pietiekamu demokrātisku uzraudzību.

²⁵ Volters, D., Drošs darba mazos uzņēmumos Eiropā. Ceļā uz ilgspejīgu sistēmu strādnieku līdzdalībai un pārstāvniecībai, Eiropas Arodbiedrību konfederācija, Brisele, 2002.

Direktīva 98/24/EK Strādnieku aizsardzība no riskiem, kas saistīti ar ķīmiskiem aģentiem darbā

Vairāk pazīstama kā „ķīmisko aģentu” direktīva, tā ietver visas ķīmiskās vielas un preparātus, kas tiek ražoti vai izmantoti darbavietā neatkarīgi no to apjoma vai klasifikācijas. Tā izklāsta dažādus darba devēja pienākumus:

1. Pārlicināšanās par to, vai darbavietā nav bīstamu ķīmisku aģentu*.
2. Ja ir, saistīto risku novērtēšana.
3. Ja riski pastāv, tādu pasākumu ieviešana, kas novērš vai mazina šos riskus. Šādi pasākumi prioritātes secībā ietver:
 - Bīstamo ķīmisko aģentu nomaiņa
 - Bīstamo ķīmisko aģentu izplūdes novēršana vai maksimāla samazināšana
 - Kolektīvu aizsardzības pasākumu piemērošana riska avotā (piem., ventilācija)
 - Individuālu aizsardzības līdzekļu piemērošana (piem., maskas, cimdi, brilles)
4. Strādnieku veselības novērošana.
5. Esošo profesionālās pakļautības robežlielumu ievērošana.
6. Regulāra pieņemto riska samazināšanas līdzekļu efektivitātes novērtēšana, lai tie atbilstu laikam.

Papildus iepriekšminētiem punktiem darba devēja pienākums ir arī sniegt informāciju un apmācību darbiniekiem.

Dažu ķīmisko aģentu ražošana, izgatavošana vai izmantošana darbā var tikt aizliegta, ja tie ir strādniekiem bīstami. Tas pašlaik attiecas uz četrām vielām, kas norādītas direktīvas 3. pielikumā.

→ Direktīva 98/24 pastāvēs kopā ar *REACH* regulu, kam jāpadara tā ievērojami efektīvāka. Informācijai, ko veido *REACH* sistēma, ir jāpalīdz darba devējiem atklāt bīstamu ķīmisku aģentu klātbūtni darbavietās – tas ir būtisks solis, bez kura visi pārējie pienākumi vienkārši nav izpildāmi.

Piebilde: Eiropas likumdošana par strādnieku aizsardzību neattiecas uz mājās strādājošajiem vai pašnodarbinātajām personām.

* Bīstamo vielu definīcija neaprobežojas ar vielām vai preparātiem, kas klasificēti kā bīstami saskaņā ar direktīvas 67/548/EEK un 1999/45/EK kritērijiem, bet ietver arī jebkuru ķīmisku aģentu, kas var radīt risku strādnieku drošībai un veselībai tā fizikāli ķīmisko, ķīmisko vai toksisko īpašību dēļ.

- Iniciatīvu, kas papildina likumdošanu strādnieku aizsardzībai, veicināšana

Ir jāatbalsta brīvprātīgas iniciatīvas, tādas kā „atbildīgu rūpju” programma, kas tiecas uzlabot ķīmiskās rūpniecības darbību darba drošības un darba vides jomā. Identificējot un izplatot drošu vadības praksi ar kodeksiem un vadlīnijām, kā arī liekot rūpniecībai ievērot tos un ieviest, šādas iniciatīvas var neapšaubāmi būt ieguldījums cilvēku veselības un vides aizsardzībā.

Jaunākais ziņojums par šīs programmas īstenošanu Eiropas valstīs liecina²⁶, ka ir sasniegts zināms progress attiecībā uz vidi (ievērojams piesārņojošās izmetes gaisā un ūdenī samazinājums 5 gadu laikā).

Tomēr vājie rezultāti, kas sasniegti nelaiemes gadījumu darbā jomā, un arodslimības liecina, ka šīs sistēmas un iniciatīvas pašas par sevi nav pietiekamas garantijas atbilstīgam drošības līmenim strādniekiem. Šādas brīvprātīgas iniciatīvas un vienošanās tādēļ jāuzskata kā papildinājums, nevis alternatīva likumdošanā.

²⁶ Atbildīgas rūpes, 2002, Statusa ziņojums : Eiropa, CEFIC, 2003. g. jūnijs. Skatiet: <http://www.cefic.be/Files/Publications/RCreport2003.pdf>.

6. Kāds ir REACH pašreizējais stāvoklis?

REACH regulas projekts, kuru 2003. gada oktobra beigās pēc intensīvas nozares iedarbības uz Eiropas Komisiju beidzot pieņēma komisāri, ir ļoti mikstināta sākotnējā teksta, kas tika publicēts publiskām konsultācijām 2003. gada maijā, versija: polimēri ir izslēgti no reformas apjoma, sniedzamās informācijas daudzums ir ārkārtīgi mikstināts (uzņēmumiem tagad būs jāsniedz Ķīmiskās drošības ziņojumi tikai par trešo daļu no 30 000 sākotnēji paredzēto vielu) un apstiprināšanas procedūras bīstamākajām vielām vairs nav tik bargas.

Regulas priekšlikums tika iesniegts Eiropas Parlamentam un Padomei, kam jāvienojas par galīgo koplēmuma procedūru.

Eiropas Parlamentā notika sīva cīņa starp Vides komisiju un Rūpniecības komisiju, jo katra no tām vēlējās uzņemties atbildību par tās pārbaudi. Tā rezultātā pirmais teksta lasījums netika pabeigts līdz iepriekšējās leģislatūras beigām, neskatoties uz Itālijas sociālistu EP locekļa Guido Sakoni, kurš bija iecelts par Vides komisijas ziņotāju, ziņojuma un ieteikto labojumu iesniegšanu apspriešanai 2003. gada decembrī.

Kad 2004. gada jūnijā tika vēlēts jaunais Parlaments, pievienojot EP locekļus no 10 jaunajām dalībvalstīm, Vides komisijai tika uzdots pārzināt šo informācijas kopumu, un Guido Sakoni, ievēlēts kā EP loceklis atkārtoti, tika apstiprināts kā galvenais ziņotājs Parlamentam. Viņam būs jāstrādā ciešā sadarbībā ar Lenu Eku (Zviedrija, ALDE), kas pārstāv Rūpniecības komisiju, un Hartmutu Nazaueru (Vācija, EPP-DE), kas pārstāv Starptautiskā tirgus komisiju. Sešas pārējās parlamentārās komisijas, kuras ir mazāk tieši iesaistītas, – Nodarbinātības un sociālo lietu, Ekonomikas un monetāro lietu, Tieslietu, Budžeta, Sieviešu tiesību un Starptautiskās tirdzniecības –, tomēr varēs izteikt viedokli. Pirmais lasījums ir plānots 2005. gada rudenī.

Ciktāl tas attiecas uz Padomi, valstu un valdību vadītāji piešķir atbildību par REACH Konkurences padomei, kas ietver nacionālos rūpniecības un tirdzniecības ministrus, nevis saviem kolēģiem Vides padomē. Tomēr 2003. gada novembrī Itālijas prezidentūras laikā tika izveidota speciāla darba grupa par REACH, ko veido pārstāvji no dažādām ministrijām (rūpniecības/tirdzniecības un vides), lai palīdzētu Padomei veidot vienotu pozīciju par REACH priekšlikumu.

Dažādās šīs darba grupas sanāksmēs, kas notika Īrijas prezidentūras laikā 2004. gada pirmajos sešos mēnešos, dalībvalstis iesniedza vairākus

teksta labojumus: *OSPR* (*one substance, one registration* – viena viela, viena reģistrācija) sistēmu, no jauna ieviestu „pārraudzības nodevu”, papildu pilnvaras Ķīmisko vielu aģentūrai, aizvietošanas principa pastiprināšanai u. c.

Diskusija kopš 2004. gada jūnija šajā darba grupā turpinās Nīderlandes prezidentūras vadībā, kas izvirzījusi uzdevumu rūpīgi pārbaudīt regulas pirmās trīs nodaļas – kurās ietverta reģistrācija un informācija izplatīšana –, lai izvirzītu priekšlikumus labojumiem līdz gada beigām. Nīderlandes prezidentūras laikā 2004. gada oktobra beigās arī tika organizēts seminārs, lai analizētu dažādu ietekmes pētījumu, kas pieejami *REACH*, atklājumus un iegūtu secinājumus²⁷.

Runājot par Komisiju – Vides ĢD un Uzņēmējdarbības ĢD informācijas kopumu apstrādā kopīgi un pašlaik strādā pie praktiskas *REACH* ieviešanas (pamatojoties uz 2003. gada oktobra tekstu). Galvenie šīs starpposma stratēģijas elementi ir jaunas programmatūras vadlīniju izstrāde *REACH* sistēmas vadībai, lai palīdzētu dalībvalstīm un lai nozare pildītu savas saistības saskaņā ar *REACH*, stratēģiskas sadarbības sākšana, lai pārbaudītu noteiktus reformas aspektus, un Eiropas Ķīmisko vielu aģentūras izveidošana Helsinkos.

Komisija, vienojoties ar *UNICE* (*Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe* – Eiropas Rūpniecības un darba devēju konfederāciju apvienība) un *CEFIC* (*European Chemical Industry Council* – Eiropas Ķīmiskās rūpniecības padome), ir izveidojusi arī darba grupu, lai uzraudzītu trīs papildu pētījumus un novērtētu *REACH* ietekmi. Pirmie divi pētījumi, ko finansē un veic rūpniecība, novērtē *REACH* ietekmi uz tirdzniecību visā piegādes ķēdes garumā un uz jaunievedumiem. Trešais pētījums, ko finansēja un veica Komisijas Vienotais pētījumu centrs (*JRC*), saistīts ar ietekmi jaunajās dalībvalstīs. Šis darba grupas dalībnieki ir *ETUC* un dažas vides *NVO*. Šo mikroekonomisko pētījumu rezultāti ir gaidāmi 2005. gada sākumā. Citi ietekmes pētījumi, kas sākti 2004. gadā, paredzams, sniegs savus atklājumus 2005. gadā: papildu Komisijas pētījums par vides ieguvumiem *REACH* rezultātā un *ETUC* pētījums par ieguvumiem no *REACH* strādnieku veselības labā.

Komisija paredz, ka koplēmuma procedūra starp Parlamentu un Padomi var tikt slēgta 2006. gadā un *REACH* sistēma var stāties spēkā 2007. gadā.

²⁷ 36 pētījumu par jaunās ES ķīmisko vielu politikas (*REACH*) ietekmi uz sabiedrību un uzņēmējdarbību pārskats. Skatiet: <http://tutb.etuc.org/uk/dossiers/files/EU2004REACH.pdf>.

REACH izmaksas un ieguvumi: kāda ir likme

Saskaņā ar ekonomiskās ietekmes novērtējumu, ko veica Eiropas Komisija:

- Tiešās Eiropas ķīmiskās rūpniecības izmaksas, kas galvenokārt saistītas ar vielu reģistrēšanu un testēšanu, 11 gadu laikā ir 2,3 miljardi EUR (kopā 2,8 līdz 5,2 miljardi EUR vairāk nekā 15 gados, ietverot netiešās izmaksas, ko rada lejupplūsmas sektori)
- Veselības ieguvumi vairāk nekā 30 gadu laikā ir 50 miljardi EUR, galvenokārt pateicoties faktam, ka katru gadu tiks glābtas 4500 cilvēku dzīvības. Šis skaitlis atbilst letālā, ar darbu saistītā vēža gadījumu skaitam, kas tiks novērsts, pateicoties labākām zināšanām par ķīmisko vielu īpašībām un iedarbību.
- Paredzami arī ieguvumi videi, taču Komisija tos vēl nav aprēķinājusi.

Ķīmiskā rūpniecība, kas veica savus ietekmes pētījumus, paredz vispārējās izmaksas, kas ir 30 līdz 100 reizi augstākas, un paredz simtiem un tūkstošiem darbvietu zaudēšanu, kā arī ievērojamu IKP pazemināšanos Vācijā un Francijā^{b-c}.

Saskaņā ar Komisijas^d un neatkarīgu ekonomisko ekspertu^e viedokli šiem nerealajiem aprēķiniem par REACH makroekonomisko ietekmi nevar īpaši uzticēties. Šajos novērtējumos iz-

mantotajai metodoloģijai trūkst caurspīdīguma un veiktā ekstrapolācija balstās uz kļūdām un pārspilējumiem.

Cits pētījums, kas vērtē REACH ekonomisko ietekmi, ko pasūtīja Ziemeļvalstu Ministru padome, apstiprina Eiropas Komisijas aprēķināto tiešo un netiešo izmaksu lielumu^f.

Jāpiebilst, ka 2,3 miljardi EUR ir aptuveni 0,04% no Eiropas ķīmiskās rūpniecības gada apgrozījuma (556 miljardu EUR ES-25 2003. gadā).

- <http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/reach/eia.htm>.
- Artūrs, D., Mazie uzņēmumi, ES ķīmisko vielu politikas ekonomiskā ietekme, 2003.
- Nākotnes ķīmijas politikas ietekmes pētījums, Mercer Management Consulting, 2003.
- DG ENV uzstāšanās seminārā "Ķīmisko vielu politikas ietekme – Kā to mērt?", Laulasmaa, Igaunija, 2004. gada 11.-12. novembrī.
- ES Ķīmisko vielu politikas novērtēšanas metodoloģiskās problēmas, UBA, 2003.
- Akermans F., Masejs R., Patiesās REACH izmaksas, TemaNord 2004:557, Ziemeļvalstu Ministru padome, Kopenhāgena, 2004. Skatiet: <http://www.norden.org/pub/miljo/miljo/sk/TN2004557.pdf>.

7. Secinājumi

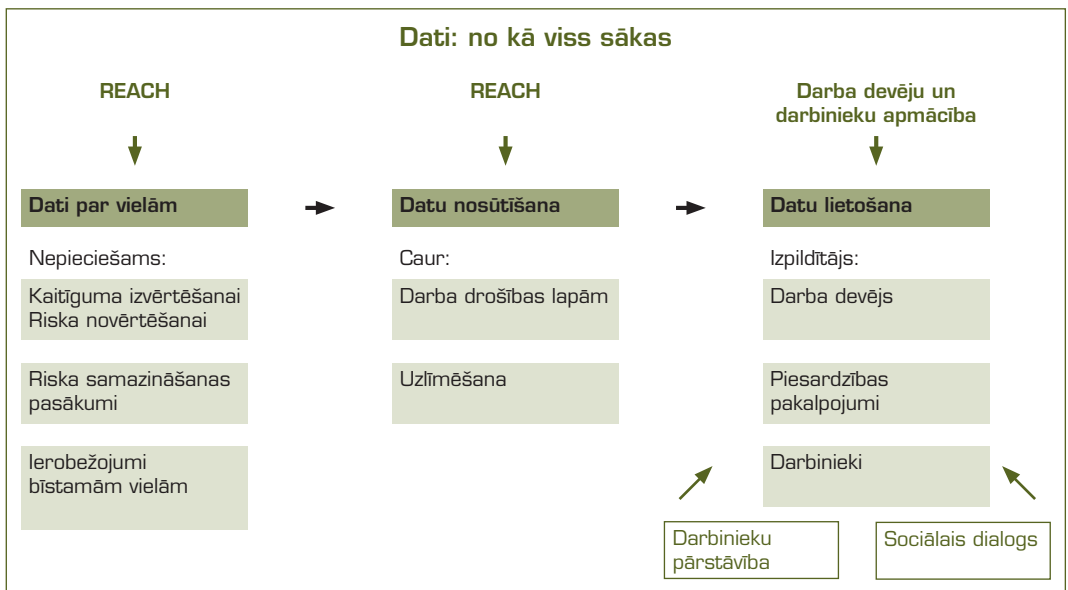
REAACH ir iespēja uzlabot Eiropas likumdošanas efektivitāti, lai aizsargātu strādniekus, kuri pakļauti ķīmisko vielu iedarbībai, un tādējādi samazinātu arodslimību, kas saistītas ar bīstamām vielām, risku nākotnē.

REAACH izstrādātajiem datiem ir jābūt faktoram, kas veicina labākas zināšanas par ķīmisko vielu īpašībām, to iedarbību uz cilvēka veselību un veidiem, kā novērst un mazināt risku to izmantošanā.

REAACH ir arī ievērojami jāuzlabo šādu datu izplatīšana visā ražošanas ķēdes garumā, pateicoties labākai marķēšanas un drošības tehnisko datu kvalitātei.

Turklāt REAACH nodrošinātajām apstiprināšanas un ierobežojumus procedūram ir jāveicina visbīstamāko vielu aizvietošana ar mazāk bīstamām vielām.

Tādējādi REAACH dažādos veidos veicinās Eiropas direktīvas par strādnieku aizsardzību un atbalstīs to, ka darba devēji tās īsteno darbvietās.

Protams, *REACH* reforma pati par sevi nebūs pietiekama, lai atrisinātu visas arodslimību problēmas, kas saistītas ar ķīmisko vielu iedarbību. Pat tad, ja dati ir nodrošināti un atbilstīgi izplatīti, nepieciešams arī tas, lai saņēmēji tos pareizi izmantotu darbinietās.

Šī iemesla dēļ līdzīgā kārtā būs nepieciešami arī citi līdzekļi, lai uzlabotu likumdošanas strādnieku aizsardzībai efektivitāti: to pārstāvēniecības dažādās rūpniecības nozarēs pastiprināšana, sociālā dialoga nacionālā un Eiropas līmenī aktivizēšana, strādnieku un darba devēju mācību par ķīmiskiem riskiem nodrošināšana un pārbaūžu par likumdošanas ievērošanu darbinietās dubultošana u. tml.

Tādējādi *REACH* ir tikai viens solis pretī strādnieku, kuri pakļauti ķīmisko vielu iedarbībai, veselības uzlabošanai, taču tas neapšaubāmi ir svarīgs solis, ko nedrīkst ignorēt.

Eiropas aicinājums piemērot stingrāku Eiropas politiku attiecībā uz ķīmiskajām vielām

ETUC PAZIŅOJUMS par REACH, piedāvātu ES politikas reformu attiecībā uz ķīmiskajām vielām, 2004. gada 17.–18. marts

Regulas *REACH* (Ķīmisko vielu reģistrācija, novērtēšana un apstiprināšana) projekts ir piemērojams 30 000 ķīmiskajām vielām, kas Eiropas Savienībā tiek ražotas vai importētas daudzumā, kas pārsniedz 1 tonnu gadā. Pieņemot to 2003. gada 29. oktobrī, Eiropas Komisija sekoja diviem galvenajiem mērķiem, no kuriem pirmais ir cilvēku veselības un vides aizsardzība, bet otrais – efektīvas kopīgā tirgus darbības veicināšana un konkurences Eiropas ķīmijas nozarē uzlabošana.

Eiropas Arodbiedrību konfederācija uzskata, ka *REACH* priekšlikums veido būtisku ieguldījumu ilgspējīgā attīstībā, ievērojot saistības, ko ES un tās dalībvalstis uzņēmas Lisabonā un Gēteborgā.

Plānotā reforma ir svarīga vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, attiecoties vairāk uz regulu, nevis direktīvu, tā tieši piemērojama 25 dalībvalstīm, tikko tā stājas spēkā. *REACH* aizstās aptuveni 40 pašreizējās direktīvas un ietekmēs ļoti daudzus dažādus sektorus. Pieņemtā sistēma ne tikai noteiks pienākumus ražotājiem (ķīmiskajā rūpniecībā), bet arī daudziem ķīmisko vielu lietotājiem (piem., ēku būve, kokapstrādes nozare, automobiļu nozare, tekstils, lauksaimniecība, pakalpojumu sniegšana vides un veselības nozarēs, datoru joma).

REACH būtiski ir jāietekmē arī esošā likumdošana, kas izstrādāta strādnieku aizsardzībai, kuri pakļauti bīstamu vielu iedarbībai dažādās nozarēs:

- sniedzot trūkstošo informāciju par to īpašībām;
- padarot ķīmisko vielu drošuma tehniskos datus publiski pieejamus, pamatojoties uz tiesībām iegūt informāciju;
- veicinot efektīvu informācijas izplatīšanu lejuplūsmas lietotājiem un to darbiniekiem, liekot novērst arodslimību risku;
- veicinot bīstamāko vielu aizstāšanu ar mazāk bīstamām vielām nolūkā samazināt riskus, izmantojot ierobežojošas un apstiprināšanas procedūras.

Lai patiesi uzlabotu strādnieku, kas pakļauti ķīmisko produktu iedarbībai, veselības aizsardzību, *ETUC* pieprasa, lai īpaša uzmanība tiktu

pievērsta nodrošinājumam, ka pienākumi, kas izklāstīti *REACH* sistēmā, ir saskaņā ar profesionālās drošības un veselības direktīvā definētajiem.

REACH pieeja atbilst Vienotajam Eiropas aktam ar mērķi skaidri saistīt iekšējā tirgus attīstību attiecībā uz strādnieku tiesībām ar to aizsardzību veselības un drošības ziņā. *TUC* uzskata, ka lejupplūsmas lietotājiem, tāpat kā ķīmisko vielu ražotājiem un importētājiem, ir jābūt atbildīgiem par to ciklu, kurā tie ir iesaistīti, tajā skaitā otrreizēju izmantošanu un utilizēšanu.

30 000 ķīmiskās vielas, uz kurām tas attiecas, būs jāreģistrē nākotnes Eiropas Ķīmisko vielu aģentūrā. Šajā struktūrā ražotājiem turpmāk, pirms produktus varēs pārdot Eiropas Savienībā, būs jāpiegādā atbilstīga informācija, kas nepieciešama, lai nodrošinātu drošu produktu lietošanu. *ETUC* atbalsta šo apstiprināšanas principu, mainot apstiprināšanas pienākumu.

ETUC aicina visus ekonomikas dalībniekus atzīt reģistrēšanas principus un rūpju pienākumu kā galvenos principus. *ETUC* uzskata, ka citu bažas raisošu vielu iekļaušana ir jāveic apstiprināšanas procedūrā.

ETUC pieprasa, lai strādnieku pārstāvji kļūst par nākotnē veidojamās Eiropas Ķīmisko vielu aģentūras locekļiem uz trīspusīgas bāzes, jo uzskata, ka darba devēju un apvienību iniciatīvu iesaistīšana, nostiprinot labākus veselības un drošības standartus, ir galvenais priekšnoteikums Lisabonas stratēģijas panākumiem. Šādā nolūkā svarīgi ir iepazīties ar labām darba praksēm. *ETUC* uzsver, ka svarīgs priekšnoteikums esošās likumdošanas par strādnieku aizsardzību un mācību ieviešanai ir pastāvīgs, konstruktīvs dialogs starp sociāliem partneriem gan Eiropas, gan nacionālā līmenī.

ETUC arī atzīmē, ka *REACH* ir jāatbalsta jaunievedumi, Tas ir svarīgi Eiropas ekonomikai kopumā, bet jo īpaši ķīmiskajai rūpniecībai. Tam ir jāveicina tās spēja rast mūsdienīgus risinājumus nākotnes attīstības kritērijiem, kas ietver cieņu pret vidi un sociālu atbildību.

Lai ievērotu prasības, kas izvirzītas 2002. gadā Johaneshburgā, Eiropas Savienībai ir jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka *REACH* principi tiek atzīti visā pasaulē, tādējādi nodrošinot godīgus noteikumus konkurencei pasaulē.

Eiropas līmenī ir vērojama spēcīga nepieciešamība konstatēt prasības, kādas minētais nosaka publiska un privāta sektora pētījumu un attīstības definēšanai un finansēšanai. Tāpat mazākiem un vidējiem uzņēmumiem, kas nespēj pieņemt attiecīgus preventīvus vai apturēšanas pasākumus, īpaši nepieciešams iegūt novērtējumu, kā *REACH* regulas ieviešana ietekmē nodarbinātību. Šiem pasākumiem ir jābūt roku rokā ar izmaksu, risku un finansēšanas shēmu dalīšanu starp ražotājiem un lietotājiem un īpaši starp galvenajām ķīmiķu grupām un maziem un vidējiem uzņēmumiem, un maziem un vidējiem institūtiem. Tas īstenojams, īpaši veicinot to, lai mazie un vidējie uzņēmumi un institūti piemērotu noteikumus, kurus definē *REACH* sistēma, izmantojot skaidras un vienkāršas procedūras, kas ļautu tiem samazināt savas izmaksas.

ETUC vēlas sniegt pilnīgu ieguldījumu debatēs par REACH un ir izveidojusi iekšēju darba grupu, kuras uzdevums ir padziļināti atklāt noteiktus piedāvātās reformas projekta aspektus, lai uzlabotu tās saturu. Izraudzīti šādi elementi:

1. Rūpības pienākums

Ražotājiem un importētājiem ir jāuzņemas atbildība par visas saistītās informācijas, kas attiecas uz to produktiem, dokumentēšanu un izplatīšanu lejupplūsmas lietotājiem un patērētājiem jebkuriem piemērotiem līdzekļiem.

Šī tipa ražotāju un importētāju definīcijas vispārējs princips ir jāietver REACH sistēmā visām ražotām vai importētām ķīmiskajām vielām.

2. Reģistrācija

Jāpieprasa Ķīmisko vielu drošības ziņojums, lai darbības ar vielām, kuras ir pakļautas reģistrācijai, un preparātiem notiktu droši gan to ražošanā, gan importēšanā vai lietošanā visā ražošanas ķēdē.

Tas īpaši ir svarīgi attiecībā uz vielām, kuras ir klasificētas kā bīstamas, jo to drošības tehniskie dati tiks papildināti ar attiecīgu informāciju par veidiem, kā kontrolēt iedarbību uz cilvēkiem un vidi visos paredzētos pielietojumos.

Vielām, kuras tiek ražotas no 1 līdz 10 tonnām gadā, ir nepieciešama daudz plašāka pamata informācija, piemēram, akūta toksiskuma un biosadalāmības testi, lai pilnīgotu klasifikāciju un riska novērtēšanu, kas ietverts pašreizējā likumdošanā.

3. Novērtēšana

Jāveic pasākumi, lai neatbalstītu sliktas kvalitātes reģistrācijas informācijas kopu iesniegšanu, lai nodrošinātu informācijas, ko piegādā ražotāji un importētāji, kvalitāti. Dalībvalstu varas iestādēm pēc nejaušas izvēles principa nepieciešams arī pārbaudīt informācijas kopuma minimuma atbilstību.

4. Apstiprināšana

Apstiprināšanas procedūras mērķim ir jābūt kā atbalstam bīstamāko ķīmisko vielu aizvietošanai, kā to nosaka Eiropas likumdošana par karcinogēnām vielām (direktīva 2004/37/EK).

Līdz ar to apstiprinājums ir piešķirams tikai tadā gadījumā, ja tiek apliecināts, ka nepastāv piemērota alternatīva, sociāli ekonomiskās priekšrocības pārspēj riskus cilvēka veselībai un videi un riski, ko rada vielas lietošana, tiek atbilstīgi kontrolēti. Atļaujām ir jābūt ar laika ierobežojumu, lai veicinātu aizvietošanas plānu izstrādi.

Apstiprināšanas procedūra ir jāpaplašina arī uz citām ārkārtīgi bīstamām ķīmiskajām vielām, kurām ir nopietna vai neatgriezeniska iedarbība.

5. Saikne starp REACH un likumdošanu, kas regulē strādnieku aizsardzību

Īpaša uzmanība jāpievērš atbilstībai starp noteikumiem, kas paredzēti saskaņā ar REACH sistēmu, un tiem, kas izklāstīti direktīvās par veselību un drošību darbā.

Sociālajiem partneriem ir jāiesaistās dialogā par šo tēmu. Tam ir jānotiek kontekstā ar Luksemburgā bāzēto Trīspusīgo komisiju par veselību un drošību darbā. Londonas semināra rezultāts būtu labs sākuma punkts. Arī sociālā sektora dialogam vajadzētu pievērsties šim jautājumam.

Lai izvairītos no pretrunām un palielinātu sinerģiju starp šīm divām likumdošanas kopām, strādnieku pārstāvjiem ir jākonsultējas par vadlīnijām, kuru mērķis ir palīdzēt nozarei būt saskaņā ar REACH tiesiskajiem aktiem.

6. Lejupplūsmas lietotāji un mazie un vidējie uzņēmumi

Lejupplūsmas lietotājiem un mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ir jāsaņem atbalsts no to pārstāvjiem pašreizējās nozares asociācijās vai Eiropas federācijās.

7. Ietekme uz nodarbinātību, veselību un vidi

REACH izmaksas un ieguvumi ir jāaplūko no 3

perspektīvām – sociālās, vides un ekonomiskās –, lai novērtētu jaunās sistēmas efektivitāti un tās ietekmi uz nodarbinātību un veselību.

Skaidri redzams, ka nepieciešama labāka izpratne par potenciālo ietekmi (pozitīvo un negatīvo), kāda REACH varētu būt uz nodarbinātību dažādos sektoros tās īstenošanas laikā.

Tādēļ ETUC uzņēmies šādas iniciatīvas:

- Sadarbības ar tās Eiropas nozares federācijām pastiprināšana, īpaši attiecībā uz REACH ietekmes novērtēšanu.
- ETUC ir aktīvi iesaistīts darba grupā, ko izveidoja Komisija un UNICE/CEFC, kas veic izpēti novērtējumu REACH ietekmei uz tirdzniecību visā piegādes ķēdē, jaunievedumiem un jaunajās dalībvalstīs.
- ETUC ir uzsācis pirmo pētījumu, kura mērķis ir novērtēt REACH ietekmi uz profesionālām ādas un elpošanas ceļu slimībām.
- ETUC ir uzsācis arī otru pētījumu, kura mērķi ir:

1. identificēt un ieteikt rīcību, kas varētu veicināt REACH ieviešanu, īpaši mazos un vidējos uzņēmumos un lejupplūsmas lietotājiem;
2. analizēt citas Eiropas politikas, kas varētu ietekmēt REACH reformas mērķu sasniegšanu (piem., pētījumi, mācības u. c.), un ieteikt ilgtermiņa un vidēja termiņa šīs politikas pārorientēšanu tā, lai palīdzētu REACH sasniegt tās mērķus.

Šo ETUC iekšējās darba grupas veikto pētījumu rezultāti un to analīze tiks piedāvāti REACH konferencē, ko ETUC organizēs 2005. gada 11. un 12. martā, kurā Eiropas arodbiedrības paredz sniegt konstruktīvu ieguldījumu debatēs.

a Semināra "Saistība starp ķīmiskām vielām un strādnieku aizsardzības likumdošanu", ko organizēja AK, Vācijas, Nīderlandes un Zviedrijas valdības, gala ziņojums 2004. gada 14.-15. jūnijā. Skatiet: <http://tutb.etuc.org> > Main topics > Chemicals

b REACH ieviešanas projekts RIP 3.2.

Arodveselība

Kopienas politikas astoņas
prioritārās darbības jomas

Lorenss Fogels

Brošūra tiks publicēta dažādās
valodās 2005. gada sākumā.

REACH sasniedz darbavietu

Ko strādnieki iegūst no jaunās Eiropas politikas par ķīmiskajām vielām
TUTB, 2004

Franču valodā publicēts kā:

REACH au travail

Les bénéfices potentiels de la nouvelle politique européenne sur les agents chimiques pour les travailleurs

(ISBN: 2-93000-52-9)

Brošūras izdevumi čehu, dāņu, holandiešu, igauņu, ungāru, latviešu, poļu un slovēņu valodā tiks publicēti 2005. gada sākumā.

© Eiropas Arodbiedrību tehniskais birojs veselības un drošības jautājumos

European Trade Union Technical Bureau for Health and Safety

Bd du Roi Albert II, 5

B-1210 Brussels

Tel.: +32-(0)2-224 05 60

Fakss: +32-(0)2-224 05 61

tutb@etuc.org

<http://tutb.etuc.org>

ISBN 2-930003-53-7

D/2004/6107/54

Grafiskais dizains: *Coast*

Drukāts Beļģijā

Vāka foto: © *International Labour Organization, J. Maillard*

TUTB saņem finansiālu Eiropas Komisijas atbalstu.

*Eiropas Arodbiedrību
tehniskais birojs
veselības un drošības jautājumos*

TUTB

Bd du Roi Albert II, 5
B-1210 Brussels
Tel. : +32-(0)2-224 05 60
Fax : +32-(0)2-224 05 61
tutb@etuc.org
<http://tutb.etuc.org>

